

Sammendrag

Regjeringen vektlegger foreldremedvirkning i Stortingsmelding 41, *Kvalitet i barnehagen*. Samtidig er det fremhevet i både Lov om barnehager (2005) og i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2006). Et stadig større fokus på brukerorientering gir også foreldrene håp om økt innflytelse på barnehagens innhold. Mange foreldre ønsker større grad av medvirkning, viser undersøkelser i rapporten "Alle teller mer" (Østrem m.fl., 2009).

Jeg ønsket å få en forståelse av hvordan foreldre og ansatte opplever foreldremedvirkning i barnehagen. Siden det er mange områder hvor personalet og foreldrene møtes og samarbeider, valgte jeg å konsentrere meg om samarbeidsutvalget/brukerrådet i tre utvalgte barnehager. Jeg valgte følgende problemstilling: *Hvordan opplever foreldre og personale at foreldre har medvirkning i samarbeidsutvalget/brukerrådet i barnehagen?*

Jeg valgte kvalitativ metode med en fenomenologisk innfallsvinkel med vekt på å få frem den enkelte deltakers stemme. For å få til dette, valgte jeg å intervjuere alle 19 møtedeltakere etter først å ha vært til stede på møtene som passiv observatør.

Deltakerne fortalte alle at de opplevde at foreldrene ble hørt og at det til en viss grad ble tatt hensyn til deres synspunkter. Alle foreldre fortalte om saker der de hadde fått gjennomslag for sine ønsker, men flere foreldre hadde også kritiske synspunkter.

Funnene mine viser at deltakerne hadde ulike oppfatninger av begrepet foreldremedvirkning og foreldrenes oppgave i samarbeidsutvalget/brukerrådet. Det var tendenser til skjev maktfordeling. Styrer hadde mange fastlagte rutiner for gjennomføring av møtene som la begrensninger for foreldrenes medvirkning. Blant annet ble ikke foreldrerepresentantene involvert i utarbeidelse av sakliste og alle saker ble på møtene presentert av styrer eller ansatte. Mye var tilrettelagt og forberedt fra barnehagens side hvorved foreldrene fikk en passiv rolle. Styrers væremåte hadde også betydning for foreldrenes mulighet for medvirkning. Noen styrere inviterte foreldrene til deltakelse, mens andre informerte i større grad. Måten styrer tok imot innspill fra foreldrene på, var avgjørende for foreldrenes følelse av tillit og trygghet. Foreldrene viste mest interesse for konkrete saker som vedrørte hverdagen i barnehagen. Jeg fant flere tegn til god praksis, men samlet tyder det på at barnehagene med relativt enkle grep kan gjøre forbedringer, så foreldremedvirkning kan fungere mere optimalt i samarbeidsutvalg/brukerråd.

Forord

Ved å arbeide med denne oppgaven har jeg fått mulighet til å sette fokus på et tema som jeg synes er både interessant og viktig. Foreldresamarbeid og foreldremedvirkning i barnehagen har vært en lovfestet rett i mange år, men det er et område hvor praksisfeltet har vært mye overlatt til seg selv, fordi temaet er viet lite oppmerksomhet i litteratur og forskning.

Jeg ønsker å rette en stor takk til alle forskningsdeltakerne som har brukt tid og energi på å delta i forskningen og som har latt meg få innblikk i spennende tanker og refleksjoner. Takk for at dere gjorde dette prosjektet mulig.

Jeg ønsker videre å rette en stor takk til veilederne mine, Marit Hopperstad og Vibeke Glaser. Dere har inspirert og motivert meg. Takk for gode og konstruktive tilbakemeldinger, godt humør samt god faglig og personlig støtte gjennom hele arbeidet.

Til slutt vil jeg også benytte anledningen til å takke min kjære Thor og verdens flotteste unger, Lone, Lasse, Jonas, Mattias og Thomas som har holdt ut med meg gjennom hele perioden og nå er veldig glade for at jeg er i mål.

Trondheim, juni 2010

Helle Agentoft Eggen

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1. Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn	1
1.2 Valg av problemstilling	3
1.3 Tidligere forskning	4
Kapittel 2 Teoretiske perspektiver	6
2.1 Foreldresamarbeid	6
2.2 Medvirkning	7
2.3 Bruker og deltaker	8
2.4 Makt og tillit	8
2.5 Oppsummering	10
Kapittel 3. Metode.....	11
3.1 Valg av forskningsmetode	11
3.2 Forforståelse	12
3.3 Valg av forskningssted og forskningsdeltakere.....	13
3.3.1 Valg av barnehager	13
3.3.2 Forskningsdeltakere	13
3.3.3 Presentasjon av barnehagene	14
3.4 Strategi for datainnsamling.....	14
3.5 Gjennomføring av datainnsamling	15
3.6 Forskerrollen.....	17
3.7 Analyseprosess	18
3.8 Etiske perspektiver	19
3.9 Pålitelighet, gyldighet og overførbarhet	19
3.10 Metodekritikk	20
Kapittel 4. Resultater.....	22
4.1 Forståelse av begrepet foreldremedvirkning	22
4.1.2 Oppsummering.....	23
4.2 Rutiner	24
4.2.1 Valg av representanter	24
4.2.2 Informasjon om arbeidet i SU/ brukerråd	25
4.2.3 Møteinnkalling og saksliste	26
4.2.4 Sakspapirer.....	26

4.2.5 Representantenes innhenting av synspunkt fra øvrige foreldre	27
4.2.6 Referat	28
4.2.7 Gjennomføring av møtene	28
4.2.8 Oppsummering	30
4.3 Erfaringer	31
4.3.1 Opplevelse av foreldremedvirkning	31
4.3.2 Hvordan deltakerne oppfatter hverandre	33
4.3.3 Hvordan foreldre blir møtt	34
4.3.4 Foreldreengasjement for saker i SU	35
4.3.5 Oppsummering	37
Kapittel 5 Drøfting	38
5.1 Forståelse av begrepet foreldremedvirkning	38
5.2 Rutiner	39
5.3 Erfaringer	42
5.4 Oppsummering	45
Kapittel 6. Avslutning	48
Referanseliste	50

Kapittel 1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Det har vært foreldresamarbeid i barnehagen så lenge det har vært barnehager. Men samarbeidet har endret seg i takt med et stadig større fokus på brukerne, som i barnehagen er barna og deres foreldre. Dette har utgangspunkt i New Public Management som er en markedsorientert form for styring. Offentlige instanser forsøkte å tilnærme seg det private næringslivs måte å drive på ved å vektlegge effektivisering og større brukerinnflytelse. Barnehagesektoren ble også påvirket av det endrede synet på foreldre og barn som brukere. Dette vises blant annet i Stortingsmelding 27, *Barnehage til beste for barn og foreldre* (Kunnskapsdepartementet, 1999-2000), som har et stort fokus på brukervennlighet. I Barnehageloven (2005) og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2006) legges det vekt på at foreldre skal ha innflytelse og medvirkning på barnehagetilbudet. Stortingsmelding 41, *Kvalitet i barnehagen* (Kunnskapsdepartementet, 2009) poengterer at foreldrene har ønske om og skal involveres aktivt i samarbeidet i barnehagen. Det legges på denne måten opp til at foreldresamarbeid skal være en felles oppgave for foreldre og personale, hvor begge parter i fellesskap skal diskutere seg frem til hvordan samarbeidet skal foregå, hva det skal samarbeides om og ikke minst hvorfor man skal samarbeide.

I 2009 ble det gjennomført en stor undersøkelse for å kartlegge hvordan rammeplanen fra 2006 hadde blitt mottatt og implementert. Her ble også foreldresamarbeidet undersøkt med spørreundersøkelser blant foreldre og styrere. I rapporten "Alle teller mer" (Østrem m.fl., 2009) kom det frem at 71 % av foreldrene svarte at de deltar lite eller ingenting i planlegging av barnehagens innhold og aktiviteter. Av medlemmene i samarbeidsutvalget var det 12 % som svarte at de ikke deltar i planlegging, 23 % svarte at de deltar lite.

Foreldremedvirkning er opplagt et felt som med fordel kunne vies økt oppmerksomhet. Hvis de som representerer foreldrene gjennom valgte organer, *ikke* involveres i barnehagens planleggingsarbeid, er det verdt å spørre hvordan disse organene forstås og hvordan de brukes (Østrem m. fl. 2009, s. 56).

Jeg tar hermed imot utfordringen og ønsker i oppgaven å rette søkelyset mot foreldremedvirkning i barnehagens samarbeidsutvalg. Foreldrenes rolle i barnehagen tas opp i Lov om barnehager (2005) og i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2006). Jeg ønsker å sitere både lov og forskrift for å klarlegge hva de sier om foreldremedvirkning.

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem (Barnehageloven § 1 Formål, Kunnskapsdepartementet 2005a).

Personalet har ansvar for å gi foreldrene nødvendig informasjon om og begrunnelse for barnehagens virksomhet og invitere foreldrene til medvirkning (Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2006, s. 14).

Det legges i tillegg vekt på at barnehagens personale må være lydhør for foreldrenes innspill. Ved å delta i foreldreråd og samarbeidsutvalg får foreldrene medvirkning på barnehagens samlede virksomhet. Om samarbeidsutvalg (SU) står det følgende i Barnehageloven kapittel II, § 4, Foreldreråd og samarbeidsutvalg:

Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Samarbeidsutvalget består av foreldre/foresatte og ansatte i barnehagen, slik at hver gruppe er likt representert. Barnehagens eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene. Barnehageeieren skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldrerådet og samarbeidsutvalget.

Kunnskapsdepartementet (2005b) utdyper lovteksten og vektlegger den daglige kontakt mellom foreldre og barnehage som den viktigste, men forklarer samtidig at ”formelle samarbeidsorganer sikrer foreldre som gruppe reell innflytelse på barnehagens drift. Foreldreråd og samarbeidsutvalg er således viktige arenaer for brukermedvirkning”. ”Saker av viktighet” omfatter blant annet fastsettelse av årsplan, budsjettforslag, driftsendringer og lignende. SU er også pålagt å varsle hvis barnehagen ikke drives innenfor rammene for lover, forskrifter og barnehagens egne vedtekter og budsjett.

I Trondheim kommune ble det i 2005 innført brukerråd som en erstatning for samarbeidsutvalg i skoler og barnehager (Trondheim kommune, 2005). Det foreligger klare retningslinjer, hvor det påpekes at brukerråd kan treffe rådgivende vedtak. Samspillet mellom brukerrådet og enhetslederen skal bygge på likeverdighet og gjensidig respekt. Det skal være minst to foreldrerepresentanter fra hver barnehage i en enhet og antallet fra hver barnehage skal være likt. Det poengteres at leder i brukerråd skal delta i utforming av sakliste.

Både brukerråd og SU er sentrale samarbeidsorganer i barnehagen og sikrer en formalisering av foreldremedvirkning. Slik kan man si at det er det viktigste organet i barnehagen med tanke på foreldrenes mulighet for medvirkning på hele barnehagens innhold og drift.

I takt med samfunnets endrede syn på foreldrerollen, er det naturlig at foreldrene trer tydeligere frem i barnehagen. De går fra å være ”lydige” til i større grad å være ”myndige”.

Dette vil kunne gi utfordringer i samarbeidet. Halse og Rasmussen (2007) grupperer foreldrene med en stor gruppe ”alminnelige, gode foreldre” som følger opp barnehagens rutiner og stiller opp på møter og arrangementer og mindre grupper av ”kritiske og krevende foreldre”. Den siste gruppen karakteriseres som egoistiske personer som krever mye av personalets energi uten å gi noe tilbake. Det er grunn til å tro at de ”alminnelige, gode foreldre” i stor grad har sammenfallende meninger som de ansatte når det gjelder oppdragelse og måten barnehagen drives på. Lik oppførsel og like meninger gir mindre grunn til konflikter og uoverensstemmelser. Ulempen er at man lett kan se seg fornøyd med tingenes tilstand og dermed bli lite endringsvillig.

I skolen, som til en viss grad kan sammenlignes med barnehagen er det gjennomført flere undersøkelser. Blant annet tar Lyngvær (2008) opp foreldrenes rolle i skolen. Kontakten mellom lærer og foreldre er preget av mye informasjon fra lærerens side, mens dialog og samhandling er nedtonet. Foreldrene er ønsket som deltakere i praktisk samarbeid som hjelp ved arrangementer og dugnad, mens lærerne i mindre grad ønsker samarbeid rundt pedagogisk og faglig praksis. Foreldre som aktivt følger opp det læreren har definert, karakteriseres som gode foreldre, mens de som stiller spørsmål og ikke møter på aktiviteter i regi av skolen betegnes som masete og dårlige foreldre.

Det uttales i kvalitetsmeldingen (Kunnskapsdepartementet, 2009) at foreldre med lav utdanning og inntekt er mindre fornøyd med samarbeidet med barnehagepersonalet enn foreldre med høyere utdanning og inntekt. Det kan ses i sammenheng med Bourdieus uttalelser om klasseskillene i Frankrike. Han påpekte at kulturen i skolen var de dominerende klassers kultur og at barn fra disse klassene fikk en fordel ved å få bekreftelse og videreføring av sin egen kultur, mens barn fra ”lavere” klasser opplevde et sprik mellom egen habitus og skolens kultur. ”På denne måte bidrager skolen på subtil vis og med et minimum af åbenlys tvang til at befæste og legitimere den ulige fordeling af magt og privilegier i samfundet”(Esmark, 2006, s. 81).

1.2 Valg av problemstilling

Foreldremedvirkning er vektlagt av regjeringen, men hvordan legges det til rette for og hvordan oppleves foreldremedvirkning i den enkelte barnehagen? Jeg ønsker å undersøke om og hvordan foreldre og ansatte opplever at foreldrene har mulighet til å øve innflytelse på barnehagens virksomhet i SU/brukerråd. I tillegg vil jeg undersøke barnehagepersonalets vilje og evne til å behandle foreldrene likeverdig for å se hvordan dette påvirker foreldrenes

mulighet for medvirkning. Jeg vil rette hovedfokus mot foreldrenes opplevelse, fordi størstedelen av tilgjengelig litteratur og forskning har personalet i fokus. Jeg ønsker å belyse følgende problemstilling:

Hvordan opplever foreldre og personale at foreldre har medvirkning i samarbeidsutvalget/brukerrådet i barnehagen?

Jeg ønsker å ha særlig fokus på å undersøke følgende momenter som jeg setter opp som underspørsmål:

Har foreldre og personale lik oppfatning av begrepet foreldremedvirkning?

Hvilke rutiner har barnehagen for møtene i SU/brukerråd?

Hvilke konkrete erfaringer med medvirkning gir foreldre og personale uttrykk for?

Hva skal til for at foreldre skal oppleve reell medvirkning i samarbeidsutvalg/brukerråd?

Jeg vil med medvirkning i denne oppgaven legge vekt på tillit, likeverdighet og makt samt et bruker- og deltakerperspektiv. Dette er nøkkelbegreper og perspektiver for oppgaven min.

For å kunne undersøke hvordan foreldremedvirkning praktiseres og oppleves i barnehagen, ønsker jeg å intervjuer både foreldre og ansatte. Deres uttalelser alene vil ikke gi et fullstendig bilde, derfor ønsker jeg i tillegg å være til stede på møter i SU/brukerråd før jeg intervjuer deltakerne. Jeg har et håp om å kunne gjøre funn som kan gi økt kunnskap og bevissthet, som flere barnehager og foreldre kan nyttiggjøre seg. Slik vil denne oppgaven kunne bidra til et mer bevisst forhold til foreldremedvirkning i samarbeidsutvalg og brukerråd.

1.3 Tidligere forskning

Kvistad og Søbstad (2005) har gjennom prosjektet ”Den norske barnehagekvaliteten” hatt tett kontakt med utvalgte barnehager hvor de har initiert kompetanseløft blant ansatte og gjennomført intervju og spørreundersøkelser. De har vurdert mange faktorer og har kommet frem til at:

Samarbeidet mellom barnehage og foreldre er sentralt i barnehagens arbeid og betyr mye for hvordan foreldrene opplever barnehagen. Blant annet handler dette om tilgang til informasjon om virksomheten generelt og om de får vite nok om sitt eget barns hverdagsliv i barnehagen (Kvistad og Søbstad, 2005, s. 64).

Videre påpeker de at både foreldre og personale må ta initiativ til den daglige dialogen. Om medvirkning uttaler de følgende: ”Det er personalets ansvar å motivere foreldrene til å være

medansvarlige for barnehagen som et pedagogisk tiltak i nærmiljøet” (Kvistad og Søbstad, 2005, s. 71). Prosjektet anbefalte mer faktisk innflytelse fra foreldre.

Bjørngaard (1995) har gjennom Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) skrevet en rapport på grunnlag av en spørreundersøkelse blant foreldre til barnehagebarn og styrere i 1990-91. Han finner tendenser til at det i store barnehager og i eldre barnehager er mindre mulighet for foreldremedvirkning, mens det i private barnehager er større grad av medvirkning. Eldre barnehager preges av ”rutinalisering” som gjør det vanskeligere for foreldrene å påvirke. Barnehager med god kvalitet i foreldresamarbeid gir rom for mer innflytelse. Med god kvalitet mener han ”samarbeid som bygger opp under og forsikrer foreldrene om at de får den informasjon og viten de trenger, gir foreldre trygghet til å delta og mulighet til å påvirke”. Tillit fremheves som svært viktig for et godt foreldresamarbeid. Den uformelle kommunikasjonen ved henting og bringing ble ansett som mest positiv for foreldrenes mulighet for påvirkning.

Begge de foregående forskningsprosjektene ble gjennomført lenge før Barnehageløftet, i en tid hvor knappheten på barnehageplasser var stor. Jeg forventer derfor å se en utvikling av foreldresamarbeidet med større vekt på foreldremedvirkning i dagens barnehager.

Stortingsmelding 41 (Kunnskapsdepartementet, 2009) viser til en undersøkelse utført av TNS Gallup (2008) hvor 91 % av foreldrene var fornøyd med samarbeidet mellom foreldre og personalet i barnehagen. Foreldrene var minst fornøyd med muligheten for medinnflytelse. Her svarte 19 % at de var misfornøyd. Foreldre med lav inntekt og utdanning var mindre fornøyd enn foreldre med høyere inntekt og utdanning. Det poengteres i stortingsmeldingen at: ”Foreldre har rett til medvirkning, og barnehagens ledelse har ansvar for å invitere foreldre til å delta aktivt i planleggingen og vurderingen av barnehagens innhold. Departementet har merket seg at mange foreldre ønsker mer medvirkning i barnehagen” (Kunnskapsdepartementet, 2009, punkt 5.4).

Kapittel 2. Teoretiske perspektiver

I dette kapitlet presenterer jeg de teoretiske perspektivene for problemstillingen. Jeg redegjør først for foreldresamarbeid og ulike nivåer av dette. Deretter ser jeg nærmere på begrepet medvirkning som er knyttet til vår demokratiutvikling. Videre er medvirkning et spørsmål om makt, tillit og likeverdighet som kan hemme eller fremme foreldremedvirkning. Jeg støtter meg i denne oppgaven til Bråten og hans begrep modellmakt. Om styrer har et bruker- eller deltakerperspektiv kan også påvirke foreldrenes mulighet for medvirkning.

2.1 Foreldresamarbeid

Ravn (1995) forklarer begrepet samarbeid som et forhold mellom mennesker som i respekt for hverandres ulike kunnskaper, ferdigheter, erfaringer og holdninger arbeider mot et felles mål på grunnlag av en felles sum av ressurser. Hun påpeker at det ideelle samarbeid bygger på gjensidig tillit, felles ansvarsfølelse og felles beslutninger. Dette kaller hun et likeverdig forhold. Ut fra denne definisjonen problematiserer hun virkeligheten i skolen ved å uttale at likeverdigheten i stor grad er fraværende grunnet et asymmetrisk maktforhold mellom foreldre, elever og lærere. Som et løsningsforslag for å bedre forholdet trekker hun frem begrepet samvirke. Dette dekker fire områder: Å få lov til å uttrykke seg, å utveksle informasjon, å bli kjent med hverandre og som siste punkt det å handle sammen og få medinnflytelse.

Foreldresamarbeid kan i følge Grythe og Midtsundstad (2002) graderes i ulike nivåer hvor det laveste nivå består av informasjon til foreldrene, det neste inneholder utveksling av informasjon fra begge parter, mens det på det tredje nivået foregår diskusjoner og drøftinger mellom foreldre og personale. På fjerde nivå blir foreldrene involvert i avgjørelser og på det høyeste nivået deltar foreldrene aktivt i barnehagens hverdag sammen med personalet. På det første nivået er foreldremedvirkning helt fraværende, mens det fra andre nivå er et økende innslag av medvirkning fra foreldrenes side og samtidig større likeverdighet mellom partene.

Det har vært en utvikling i foreldresamarbeidet fra informasjon via kommunikasjon til gjensidighet. I tillegg blir brukerinteressen stadig mer fremtredende, uttaler Malmo og Stemshaug (2002). Barna og dermed foreldrene er brukerne av barnehagen og har derfor rett til å ha innflytelse på barnas hverdag. Foreldreinnflytelse blir sett på som en forlengelse av foreldreansvaret og viser seg i ulike deler av samarbeidet. Det stilles i lovverket krav om brukerinnflytelse for å oppnå kvalitet. Malmo og Stemshaug (2002) fremholder at samarbeid mellom foreldre og personale både er likeverdig og asymmetrisk. De begrunner

likeverdigheten med at begge grupper har ulike roller i forhold til barnet. Asymmetrien forklarer de med at samarbeidet tar utgangspunkt i barnets opphold i barnehagen, hvor pedagogene har et profesjonelt ansvar. Videre uttaler Malmo og Stemshaug (2002) at foreldre i dag har større interesse for virksomheten i barnehagen i tillegg til at de stiller krav til medvirkning når det gjelder mål, innhold, metodevalg og deltakelse i evalueringsprosesser. Foreldrene ønsker å bli sett på som en ressurs i samarbeidet, og at erfaringene deres som foreldre blir tatt vare på og verdsatt.

Med en større vektlegging av brukerinnflytelse har foreldremedvirkning fått større betydning i foreldresamarbeidet.

2.2 Medvirkning

Følgende definisjon av medvirkning er presentert av planlovutvalget i NOU 2001:7 (Wøhni, 2007, s. 15).

Med medvirkning menes enkeltpersoners og gruppers rett til å kunne delta i og påvirke beslutningsprosesser. Medvirkning betyr at innbyggerne i et samfunn er med på selv å planlegge sin fremtid.

Bae (2006) utdyper medvirkningsbegrepet i lys av barns medvirkning. Hun ser begrepet som det å påvirke i et fellesskap med andre og dermed kjenne at ens egen deltakelse bidrar til endring.

Moltu (2005) redegjør for medvirkning fra næringslivets perspektiv og uttaler at alle teorier om medvirkning søker å si noe om regulering av innflytelse og makt på en arbeidsplass. Noen bruker det som et begrep for beslutningsprosesser hvor partene møter hverandre som likeverdige, andre ser begrepet som et avgrenset handlingsrom for de ansatte som er fastsatt av arbeidsgiver.

Et hovedspørsmål er i hvilken grad man virkelig ønsker medvirkning, og i hvilken grad det er noe man gjør eller flagger som en måte å skape oppslutning om noe som allerede er avgjort, eller noe man bruker for å forhandle frem egne autonome handlingsrom (Moltu, 2005, s. 52).

Hun påpeker også at medvirkning er et ord som alle oppfatter positivt. Det omfatter både et nytteargument og et demokratiargument. Hun innfører i tillegg et kunnskapsargument som hun begrunner med at kunnskap i økende grad brukes som argument for å få autoritet og makt. Det er et håp at deltakelse i avgjørelser vil føre til økt initiativ og kreativitet. Utbyttet av medvirkning er i stor grad avhengig av forholdet mellom partene. Mistillit vil forsterke interessekonflikter, mens åpenhet og tillit vil kunne utvide området for interessefellesskap.

2.3 Bruker og deltaker

I artikkelen "Dialogen mellom førskolelærer og foreldre" diskuterer Østrem (2006) to ulike perspektiver på foreldresamarbeid. I brukerperspektivet informerer personalet og foreldrene gir tilbakemelding. Det blir slik lagt vekt på enveis informasjon fremfor kommunikasjon. Foreldrene oppfattes som brukere av en tjeneste og det stilles på denne måten ikke krav til foreldrene. Et eksempel er brukerundersøkelser hvor foreldrene som tilskuere gir uttrykk for sitt syn på barnehagen. Meningen med slike undersøkelser er å måle kvalitet, mens det som egentlig måles er foreldrenes tilfredshet med barnehagetilbudet.

Med deltakerperspektivet ses foreldrene som en ressurs som kan bidra ved å stille utfordrende spørsmål til barnehagens personale. Informasjon er også her et viktig element i samarbeidet med foreldrene, men det vektlegges samtidig at barnehagepersonalet skal reflektere og utvikle større forståelse i dialog med foreldrene. På denne måten legges det vekt på kommunikasjon fremfor enveis informasjon og dette perspektivet kan slik ses i relasjon til begrepet medvirkning. Østrem (2006) poengterer at rammeplanen legger sterkere føringer for foreldremedvirkning enn tidligere. Dette vil utfordre førskolelærernes virkelighetsforståelse fordi dialog med foreldrene vil bringe frem ulike meninger og interesser.

2.4 Makt og tillit

Makt og tillit er viktige elementer i samarbeidet mellom skole og hjem, hevder Arneberg (1995). Han vektlegger likeverdighet, tillit og dialog som midler for å bedre samarbeidet.

Løgstrup (2000) uttaler at det er naturlig for mennesker å møte hverandre med tillit. Et tillitsforhold er noe som oppstår over tid, som et resultat av hvordan vi handler i forhold til andre. I et hvert møte mellom mennesker vil det finnes en uuttalt fordring. Jeg tolker det slik at avhengig av vår oppførsel, vil den andre få økt eller svekket selvfølelse i møtet med oss. Ved å vise tillit utleverer vi oss selv, og derfor reagerer vi kraftig hvis vi opplever at tilliten blir misbrukt. I et forhold preget av tillit ligger det også et element av makt, slik vil det være mulighet for at den ene parten får makt over den andre.

Makt kan forstås på ulike måter. Bergem (2000) kategoriserer ulike former for makt i forholdet mellom lærer og elev. Disse vil også kunne opptre i forholdet mellom barnehagens personale og foreldrene. Han omtaler formell makt, hvor læreren forventes å informere eleven om oppgaver. Læreren vil ha faglig makt i kraft av profesjonskunnskap og til sist karismatisk makt, som er knyttet til lærerens personlighet.

Forholdet mellom foreldre og personalet i barnehagen er ujevnt. Foreldrene har i mange tilfeller høyere utdanning enn både førskolelærere og assistenter, men førskolelærerne har sin faglige utdanning innen barneomsorg og er dermed profesjonaliserte. Dette gir førskolelærerne profesjonskunnskap, mens de fleste foreldre "kun" er i besittelse av hverdagskunnskap. Det kan være noe kunstig å skille mellom hverdags- og profesjonskunnskap i følge Holthe (2003), fordi all kunnskap opprinnelig tar utgangspunkt i praktisk erfaring. I løpet av utdanningen sosialiseres studentene inn i bestemte tenkemåter gjennom teori, tradisjoner og vaner. Disse tenkemåtene vil oppfattes som virkeligheten, men i realiteten er de konstruert innen fagmiljøet. Studentene vil etter avsluttet utdanning ta denne tankegangen med seg ut i samfunnet og videreføre den til andre. Holthe (2003) uttaler at profesjonene på denne måten setter en standard. Slik gir profesjonskunnskapen mulighet for utøvelse av modellmakt. Dette er et begrep innført av Bråten i 1973. Han definerer det på følgende måte:

Modellmakt vil si innflytelse på andre i kraft av en gjennomslagskraftig virkelighetsmodell som de andre tilskriver som kilde for enegyldig svar på spørsmål om et bestemt saksområde, og som utelukker spørsmålshorisonten for alternative perspektiver og virkelighetsdefinisjoner. Det medfører at en tilsynelatende dialog blir en skinndialog på de kunnskapsrikes (modellmektiges) premisser (Bråten, 2000, s. 133).

Bråten (2004) viser til eksempler fra næringslivet, hvor endring av aksjeloven i 1973 førte til representasjon av ansatte i bedrifters styrever. Det er forskjell i deltakernes modellstyrke og dette forholdet kan variere i ulike saker. På styremøter vil det være bedriftsledelsen som vil utgjøre den modellsterke parten, fordi den forbereder sakene og dermed legger premissene for møtet. Ansatterepresentantene vil godta argumentene og innordne seg ledelsens perspektiv. I stedet for en dialog utvikles det en "skinndialog" hvor alt som ikke passer inn i rammene som er satt av ledelsen, blir forkastet. Slik vil ledelsens tanker overføres til de ansatte og ledelsen vil få økt kontroll og makt over de ansatte. "Når du godtar den andres virkelighetsdefinisjoner som virkelige og dermed bidrar til å gyldiggjøre dem, så er du med på å gjendanne og kanskje omdanne virkeligheten på premissene til kilden for virkelighetsdefinisjonen" (Bråten, 2004, s. 121). Modellmakt trenger ikke være bevisst fra den modellsterke partens side og kan opptræ selv om viljen til makt ikke er til stede, og selv om det er et ønske at begge parter skal ha innflytelse.

Holthe (2003) forteller at dagens foreldre ofte mangler naturlige rollemodeller og derfor er usikre på, hvordan de skal utøve sin foreldrepraksis. Usikkerhet rundt foreldrerollen og

økende krav om vellykkethet hos barna kan være medvirkende til at foreldre i større grad godtar og innordner seg barnehagepersonalets tanker og definisjoner.

Avhengigheten til det vi kaller ”ekspertkunnskapen” er hos noen så omfattende at de nærmest glemmer å bruke intuisjonen som viktig veiviser. (---) Fagpersonens rolle blir i stor grad å gjøre foreldrene mer bevisst egen oppdragelsespraksis og forløse et potensiale som ligger hos den enkelte (empowerment) (Glaser, 2009, s.197).

Bråten ser imidlertid ikke modellmakt som noe endelig. Han mener at det er mulig å oppheve modellmakt, hvis man er bevisst på hvordan denne makten virker. Et viktig aspekt er at partene må behandle hverandre som likeverdige og være åpne for alternative virkelighetsoppfatninger. Opphevelse av modellmakt er avhengig av at begge deltakerperspektiver får slippe til og at man sammen kan oppnå utvidet erkjennelse gjennom dialog. Slik vil innsikten i de spørsmålene som i utgangspunktet var ensidig definert, bli økt. Bråten fremhever spesielt at det må legges til rette for at deltakerne kan få bringe inn kunnskap fra sine egne erfaringsområder. Dette perspektivet åpner også Holthe (2003) for med sin uttalelse:

I vår radikal-moderne verden finnes det stadig færre faste peilemerker og entydige retningsgivere (Giddens 1994). Vi må kanskje i større grad lære å leve med *foreløpige sannheter og kunnskaper*, noe som gjør at faglig autoritet ikke kan hvile på faglige kunnskaper alene. Fremtidens faglighet vil kreve mer på det personlige plan (Holthe, 2003, s. 76).

Bourdieu utviklet i 1977 en teori om symbolsk makt uavhengig av modellmaktteorien (Bourdieu og Thompson, 1982). Dette definerte han som en usynlig makt, hvor de dominerende klassers idéer gjennom utsagn får andre til å anta en bestemt verdensoppfatning og dermed handle i henhold til denne oppfatningen. Underliggende for hans tanker ligger samfunnets oppdeling i ulike samfunnsklasser hvor noen hersker over andre.

2.5 Oppsummering

Foreldremedvirkning er, som vist i teoridelen, knyttet til likeverdighet mellom partene. Foreldrene kan oppfattes som brukere eller deltakere av barnehagens personale, hvor deltakerperspektivet vektlegger likeverdighet. Tillit er avgjørende for et godt forhold mellom partene, men det kan samtidig bidra til et skjevt maktforhold. Makt og spesielt modellmakt er et begrep hvor en deltaker i kraft av sin posisjon og rolle overbeviser og overfører sine meninger til øvrige deltakere. Det at foreldre er gitt formelle rettigheter gjennom lovverk er ikke ensbetydende med at de får reelle rettigheter. Det er opp til styrer å gi foreldrene mulighet for reell medvirkning. Disse nøkkelbegrepene ønsker jeg å bruke for å drøfte mine informanternes opplevelse av medvirkning i SU/brukerråd.

Kapittel 3. Metode

Jeg vil redegjøre for kvalitativ metode med en fenomenologisk innfallsvinkel og deretter gjennomgå forløpet av min studie for å gi leseren et bilde av hele prosessen.

3.1 Valg av forskningsmetode

Hensikten med samfunnsvitenskapelig forskning er å besvare vitenskapelige spørsmål og problemstillinger ved å bringe frem ny kunnskap som har en nytteverdi og kan anvendes i praktiske sammenhenger. I tillegg har kunnskapen en teoretisk interesse. Fremgangsmåten og teknikken som brukes for å besvare vitenskapelige spørsmål kalles forskningsmetode (Ringdal, 2007). Disse metodene er utviklet for å sikre troverdige og pålitelige resultater av forskningen. Kvantitativ metode baserer seg på talldata som samles inn fra et stort antall personer. Dette gir en beskrivelse av virkeligheten i tall og tabellform, mens kvalitativ metode gir virkelighetsbeskrivelser i form av tekst. Teksten er et produkt av observasjon, intervju eller diskursanalyse. En av de viktigste oppgavene med samfunnsforskning er å synliggjøre uønskede regelmessigheter eller sammenhenger, hevder Ringdal (2007). Dette er et syn som deles av kvantitative forskere, mens tilhengere av kvalitativ metode i større grad ønsker å vise frem eksempler på god praksis, som kan gi andre i praksisfeltet inspirasjon til endringsprosesser (Postholm, 2005).

Problemstillingen som velges gir føringer for valg av forskningsmetode og design. Jeg hadde mulighet for å velge både kvantitativ og kvalitativ metode, siden ønsket mitt er å undersøke hvordan ansatte og foreldre i samarbeidsutvalg opplever foreldrerepresentantenes mulighet for medvirkning i utvalget. Jeg kunne valgt å spørre et stort antall foreldre og ansatte i en spørreundersøkelse. Imidlertid ønsket jeg å få frem stemmen til den enkelte deltaker i tillegg til å vise gode eller mindre gode eksempler på foreldre medvirkning. Dette gjorde at jeg valgte kvalitativ metode.

Det som kjennetegner kvalitativ metode er karakterisering av egenskaper og karakteristika ved fenomener. Det tilstrebes en nærhet til miljøet som studeres og dette oppnås ved å studere ett eller noen få miljø inngående. Samtidig vektlegges et nært forhold mellom forsker og deltakere. Ønsket er å få tak i og formidle deltakernes opplevelse. Det vil være en stadig veksling mellom teoriforankring, datainnsamling og analyse, og det vil under arbeidet dukke opp nye perspektiver som vil påvirke forskningsarbeidet. Både problemstillinger og intervjuguider vil være gjenstand for endringer underveis (Repstad, 1998).

Det er ulike tilnærminger innen kvalitativ metode. Postholm (2005) beskriver etnografi, kasusstudier og fenomenologi. Hun har valgt ut disse fordi de er mest brukt og har et omfang som passer for størrelsen på masteroppgaver. Problemstillingen min har fokus på den subjektive opplevelsen. Jeg tar derfor utgangspunkt i fenomenologi, hvor målet er å forstå hvordan mennesket opplever tilværelsen i sin egen livsverden. Forskningsdeltakernes opplevelser er svært personlige og hver deltaker har unik informasjon til oss som forskere. Fenomenologi ”peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørenes egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av informantene, ut fra den forståelse at den virkelige virkeligheten er den mennesker oppfatter” (Kvale og Brinkmann, 2009). Jeg ønsker i oppgaven å fokusere på enkeltmenneskets opplevelse. I tillegg vil jeg forsøke å finne ut, om det er fellestrekk eller forskjeller i erfaringene til foreldrene og de ansatte som gruppe. Kvalitative studier kan benyttes for å presentere informasjon på områder der det foreligger lite tidligere forskning og for å utforske handlinger i hverdagslivet. Kunnskapen fra studiene kan diskuteres og brukes i praksisfeltet (Postholm, 2005). Det foreligger lite forskning fra foreldresamarbeid i SU, og mitt bidrag vil derfor være nyttig for praksisfeltet.

Jeg har valgt å foreta undersøkelser i tre ulike barnehager. Dette vil gi en mindre dyptgående studie av hver enkelt barnehage enn om jeg hadde valgt kun en barnehage. Jeg mener dog at sammenligningen mellom tre ulike barnehager vil gi et rikere materiale og det vil igjen gi flere interessante innspill og et bredere perspektiv til leseren.

I henhold til problemstillingen som vektlegger deltakernes opplevelse, valgte jeg intervju som hovedstrategi. I tillegg valgte jeg å supplere intervjuene med å være passiv observatør på møtene i samarbeidsutvalg for å få et dypere innblikk i forskningsfeltet.

3.2 Forforståelse

Forskeren vil ved valg av tema for oppgaven ha en forforståelse som vil videreutvikles gjennom valg av teori og utarbeiding av intervjuguide. Dette kalles også en deduktiv tilnærming. Ved møte med forskningsfeltet vil denne forforståelsen prege observasjoner og intervju, men samtidig må forskeren være åpen for nye inntrykk og andre forhold som hun ikke på forhånd hadde tenkt på. Dette kalles en induktiv tilnærming. Det vil være en interaksjon mellom induksjon og deduksjon under hele forskningsprosessen som også vil påvirke teorivalget (Postholm, 2005). Min bakgrunn fra barnehagefeltet både som ansatt og mor gjør at jeg har forståelse for begge parter ståsted og deres ulike perspektiv. Det å ha kjennskap til feltet setter meg i en spesiell situasjon som forsker. Thagaard (2009) omtaler

studier i egen kultur og uttaler at man må forsøke å oppnå et perspektiv hvor man kan observere sin egen kultur med andres øyne. Jeg hadde ingen personlige erfaringer med møter i SU/brukerråd, og dette ga meg mulighet for å tilnærme meg forskningsfeltet med ”åpent sinn”.

3.3 Valg av forskningssted og forskningsdeltakere

For å kunne sammenligne med tidligere forskning (Bjørngaard, 1995) ønsket jeg å undersøke om det var forskjell mellom private og kommunale barnehager, mellom store og små barnehager og mellom nyere og eldre barnehager. Det var også mitt ønske å vise god praksis som kan være en inspirasjon for andre barnehager.

3.3.1 Valg av barnehager

Jeg kontaktet leder for øvingsopplæring på DMMH for å få hjelp til å foreta et strategisk utvalg av barnehager som hadde fokusert på god kvalitet i samarbeidet med foreldre. Thagaard (2009) forklarer strategisk utvalg med at det må velges informanter eller enheter som har egenskaper som er strategiske i forhold til teoriutvalg og problemstilling. Jeg kontaktet en del barnehager og fikk avtale med fire. Dessverre fikk jeg en sykdomsperiode som gjorde at jeg måtte avlyse avtalene med de to barnehagene jeg ikke allerede hadde vært i. Jeg fikk en ny avtale med en annen barnehage og det samlede materialet bygger på observasjoner fra tre barnehager.

Jeg har tidligere vært ansatt i en av barnehagene, men jeg har ikke jobbet sammen med de deltakende ansatte. Selv om jeg var kjent med barnehagen så var informantene ukjente for meg.

3.3.2 Forskningsdeltakere

Jeg tok kontakt med styrer i den enkelte barnehagen og gjennom henne fikk jeg delt ut brev til ansatte og foreldre med informasjon om undersøkelsen (Vedlegg 1 og 2). I informasjonsbrevet gjorde jeg oppmerksom på at deltakelse var frivillig og at deltakerne kunne trekke seg på et hvilket som helst tidspunkt. Alle deltakerne takket imidlertid ja til å delta. Dette betegnes som informert samtykke (Postholm, 2005). Jeg gjentok denne informasjonen både ved møtenes begynnelse og ved innledning til intervjuene. Siden jeg har valgt å konsentrere meg om møter i samarbeidsutvalg har jeg ikke hatt innflytelse på hvilke representanter som er innvalgt i disse utvalgene.

3.3.3 Presentasjon av barnehagene

For at leseren skal få et lite innblikk i de ulike barnehagene vil jeg presentere dem kort. Jeg har kalt dem Melkeveien, Haretoppen og Solberget.

Melkeveien er en av flere barnehager i en stiftelse som er eid av en kunnskapsbedrift. Den ligger i et boligområde, men brukerne er i liten grad fra nærområdet. Det er ca. 60 barn fordelt på fire avdelinger. To av avdelingene er for småbarn og to for barn over tre år. Barnehagen ble åpnet i på nittitallet og har hatt samme styrer hele tiden. Samarbeidsutvalget har to møter i året. SU er sammensatt av to foreldre, to ansatte, en eierrepresentant samt styrer som sekretær. Eierrepresentanten er også forelder i barnehagen.

Haretoppen er en kommunal barnehage beliggende i et boligområde og de fleste av barna kommer fra nærområdet. Det er ca. 70 barn fordelt etter alder i fire grupper. Barnehagen er snart 10 år og har sin tredje styrer, som har hatt styrervikariat siden sommeren 2009. Samarbeidsutvalget har mellom tre og fem møter i året. SU er sammensatt av en foreldrerepresentant fra hver gruppe, det vil si fire foreldre, hvor to har stemmerett. I tillegg er det to ansatte, en politisk representant samt styrer som møteleder og sekretær. En ansatt, en forelder og politisk representant var ikke til stede på møtet.

Solberget er også en kommunal barnehage som består av tre enkeltstående barnehager som ble slått sammen til en enhet med felles styrer etter årtusenskiftet. Alle er beliggende i boligområder og barna kommer i stor grad fra nærområdet. De to minste husene har til sammen ca. 55 barn under tre år, mens det største huset har ca. 90 barn over 3 år i tillegg til en liten avdeling med barn under 3 år. Administrasjonen ligger i storhuset. Det har vært samme styrer i barnehagen siden sammenslåingen. Brukerutvalget har møte hver sjette uke, det tilsvarer 8 møter i året. Brukerutvalget har fire foreldrerepresentanter, en fra hvert av småhusene og to fra det største huset. De ansatte har ikke faste representanter. Styrer velger ut ansatte etter behov og disse varierer fra møte til møte. Barnehagen har egen sekretær og styrer er møteleder.

3.4 Strategi for datainnsamling

Min hovedstrategi for datainnsamlingen er intervju. Dette er et valg som henger sammen med problemstillingen, hvor deltakernes opplevelse vektlegges. Jeg har i tillegg valgt å supplere intervjuene med observasjon. Dette gjorde jeg ved å delta som passiv observatør på møtene i forkant av intervjuene. Jeg vil først gjøre rede for valget av intervju. I følge Kvale og Brinkmann (2009) bygger forskningsintervjuet på dagliglivets samtale hvor det konstrueres

kunnskap i interaksjon mellom intervjuer og deltaker. Det kan betegnes som utveksling av synspunkter mellom to personer som begge er opptatt av samme tema. Målet er å få frem betydningen av folks erfaringer i tillegg til å avdekke deres opplevelse av verden. Det vil i samspillet være en veksling mellom menneskelig interaksjon og produksjon av kunnskap. Forskningsintervjuet går dypere enn den spontane hverdagssamtalen og har et asymmetrisk maktforhold, fordi intervjueren definerer tema og kontrollerer samtalen. Intervjueren har en forforståelse i kraft av sin kulturelle bakgrunn og utvalgt relevant teori. Dette sammenholdt med problemstillingen vil danne grunnlag for utarbeidelse av en intervjuguide. Forskeren kan velge mellom ulike former for intervju. Fra en fenomenologisk synsvinkel vil halvstrukturerte, formelle intervju være et alternativ. En slik type intervju vektlegger bruk av intervjuguide, med åpenhet for endring av rekkefølge på spørsmålene. I tillegg vil det legges vekt på å følge deltakerens tanker til en viss grad. Slike intervjuformer kan benyttes når temaer fra dagliglivet skal forstås ut fra deltakerens egne perspektiver.

Observasjon kan være både deltakende og passiv. Thagaard (2009) uttaler at observasjon uten deltakelse kan benyttes hvis forskerens deltakelse antas å kunne påvirke situasjonen. Likeledes kan det være et ønske å observere interaksjonen mellom deltakerne slik at den påvirkes minst mulig av forskerens tilstedeværelse. Jeg valgte å delta på møte i samarbeidsutvalg/brukerråd i barnehagene som passiv observatør for å få et innblikk i hvordan møtene forløp og på hvilken måte foreldre og ansatte forholdt seg til hverandre. Samtidig var min deltakelse åpen, både ansatte og foreldre hadde fått informasjon om prosjektet mitt og hvorfor jeg var til stede.

3.5 Gjennomføring av datainnsamling

Datainnsamling i hver barnehage startet med at jeg var til stede og observerte på møte i SU/brukerråd, hvor jeg innledet med en presentasjon av meg selv og forskningsopplegget mitt. Jeg brukte bevisst ikke begrepet foreldremedvirkning, men fortalte at jeg hadde fokus på foreldresamarbeid. Ved å være til stede på møtene, hvor jeg satt ved møtebordet uten å delta i samtalen, fikk jeg være sammen med alle deltakerne uten å samhandle med dem. Dette ga både meg og deltakerne en trygghet som kom til nytte i de etterfølgende intervjuene. Jeg tok lydopptak av møtene og noterte underveis.

Etter å ha deltatt på møte, intervjuet jeg alle møtedeltakerne hver for seg. Jeg hadde valget mellom å intervjuer i gruppe eller enkeltvis. Ved å prate med alle foreldre fra hver barnehage samtidig, ville jeg få tak i flere tanker, men faren for at enkeltpersoner ville prate mer enn

andre og legge føringer for samtalene ville også være til stede. Dette fenomenet observerte jeg på møtene, og det vil i de fleste grupper være slik at taletiden blir ulik og at meninger undertrykkes. Det var derfor et bevisst valg å intervju deltakerne enkeltvis.

Ettersom jeg ønsket å få tak i både foreldres og ansattes opplevelse av foreldremedvirkning valgte jeg å utarbeide relativt like intervjuguider for hver av gruppene med spørsmål knyttet til tema som jeg mente vil kunne gi svar på problemstillingen min. I tillegg innledet jeg med flere demografiske spørsmål for blant annet å kartlegge deltakernes alder, bakgrunn og erfaring. Intervjuguidene ble utformet med utgangspunkt i den utvalgte teorien. Jeg valgte bevisst en muntlig form på spørsmålene som innebærer korte spørsmål og et språk uten for mange vanskelige ord og formuleringer. Intervjuguidene er gitt i vedlegg 3 og 4.

Det var 19 deltakere totalt, fordelt på tre styrere, seks ansatte og ni foreldre. Hvert intervju var berammet til 30 min, men de varte fra 15 til 60 min. Alle intervjuene foregikk på barnehagene til tidspunkter valgt av den enkelte. En av foreldrene ønsket å besvare spørsmålene på mail, men jeg fikk dessverre ikke svar selv etter flere forespørsler. Alle deltakerne var positive til intervjuene og jeg er takknemlig for at alle tok seg tid og uleilighet. Jeg tok lydopptak av alle intervju og noterte kort i tillegg.

Flere av deltakerne pratet seg fort varme og besvarte flere av spørsmålene mine, før jeg hadde stilt dem. Disse intervjuene ble nesten å regne for samtaler. Jeg forsøkte å følge deltakerne mest mulig i deres tankerekker, fordi jeg var innstilt på å la deltakerne få fortelle om det, de var opptatt av. Det var i tillegg mitt ønske å ta tak i episoder som den enkelte deltaker viste særlig interesse for under møtet, for å klarlegge hvorfor dette var viktig for vedkommende og hvordan utfallet av saken ble oppfattet. Flere deltakere viste tydelig at de utviklet en større bevissthet rundt temaene som ble tatt opp i løpet av intervjuet. I de første intervjuene var jeg litt mer usikker på spørsmålene og var mer bundet av intervjuguiden enn i senere intervju. Jeg synes ellers det var en avslappet stemning på alle intervju, som jeg bevisst hadde lagt til kjente omgivelser for deltakerne. Alle intervju foregikk i barnehagene, og de fleste foregikk uforstyrret. Et intervju med en ansatt ble avbrutt gjentatte ganger og til slutt flyttet vi lokale. Deltakeren virket imidlertid upåvirket av forstyrrelsene og holdt konsentrasjonen uten problemer. Intervjuene med foreldrene var stort sett om morgenen når de hadde levert barnet sitt i barnehagen. De brukte av arbeidstiden sin, men ingen viste tegn til hastverk. Thagaard (2009) nevner at det ikke er mulig å oppnå like god kontakt med alle informanter, men at det er et mål at informanten skal oppleve en tillitskapende og fortrolig atmosfære. Dette oppnås

blant annet ved at intervjueren viser et oppriktig og ekte engasjement. Min egen oppfattelse er, at jeg ved å være oppmerksom og lyttende, viste deltakerne at jeg var interessert i deres uttalelser.

Jeg var ganske spent på utbyttet av intervjuene, for jeg kunne som sagt ikke vite noe om deltakerne før møtene. Jeg opplevde alle deltakerne som imøtekommende, positive og reflekterte. Det er tydelig at det er et stort engasjement og mange spennende tanker blant både ansatte og foreldre. Det var en stor fordel å ha observert møtene før intervjuene. Jeg kunne spørre om deltakernes opplevelse av konkrete saker og dette ga meg mange nyttige innblikk i deltakernes ulike oppfatninger av samme situasjon. Uttalelser jeg hadde stusset over ble forklart og reaksjoner fra deltakerne på møtet ble utdypet i intervjuene. Jeg opplevde en stor åpenhet og imøtekommenhet i alle barnehagene rundt forskningen min. Alle styrere fortalte at de var vant med å ha besøk og innsyn i barnehagen, fordi de er praksisbarnehager.

I tillegg til observasjon og intervju har jeg også hatt tilgang til vedlegg som ble utlevert i forbindelse med møtene. Jeg har dessuten lest all tilgjengelig informasjon om barnehagene som er lagt ut på internett. Ved å være til stede i den enkelte barnehagen har jeg fått et innblikk i de fysiske forholdene i tillegg til en fornemmelse av stemningen. Samlet sett har alle disse inntrykkene gitt meg et godt kjennskap til barnehagene.

3.6 Forskerrollen

Datainnsamling og analyse foregår i en parallell prosess som vil påvirke forskerens forståelse underveis i forløpet (Thagaard, 2009). Jeg fikk mange inntrykk og ny kunnskap i løpet av datainnsamlingen. De første observasjonene og intervjuene påvirket i noen grad mitt fokus for intervjuene lenger ut i innsamlingsperioden. Observasjon og intervju i de to første barnehagene foregikk nesten samtidig og det var naturlig at jeg sammenlignet disse. Den tredje barnehagen besøkte jeg senere, og jeg hadde da opparbeidet meg en annen forforståelse enn jeg hadde før de første besøkene. Mine erfaringer viser viktigheten av å sammenligne flere barnehager. Ingen er like og alle har noe som er spesielt for deres kultur og som ikke umiddelbart kan overføres til andre barnehagers kultur. I tillegg opplevde jeg viktigheten av å intervju alle møtedeltakere, slik at alle parter fikk komme frem med sine meninger og synspunkt. Som forsker må man hele tiden skifte fokus mellom nærhet og distanse. Mens man befinner seg i forskningsfeltet, er det under intervju nødvendig å få et nært og fortrolig forhold til deltakerne. Denne nærheten må man forsøke å distansere seg fra i analysen og

tolkningsdelen (Repstad 1998). Dette sikres i større grad når materialet består av mange informanter fra flere grupperinger og ulike miljø.

3.7 Analyseprosess

I arbeidet med å analysere observasjoner og intervju transkriberte jeg først alt. Dette gjorde jeg ganske raskt etter opptakene for å kunne huske stemningen og ved observasjonene være i stand til å skjelve de enkelte deltakerne fra hverandre. Jeg transkriberte nesten ord for ord, men ”oversatte” til bokmål, fordi det faller lettere for meg å skrive enn dialekt. I sekvenser der det prates langt utenfor tema for min undersøkelse har jeg ikke transkribert, men det dreier seg kun om korte bolker i løpet av møtene. På de to første møtene hadde jeg dessverre en lydopptaker som ikke greide å fange opp stemmene til de som satt lengst unna tydelig nok. Men fordi jeg transkriberte raskt etter møtene, husket jeg mye og klarte å resonnerer meg til mye av dialogen som var utydelig på opptaket.

Deltakerne på møtene var disiplinerte og pratet lite i munnen på hverandre. Det var derfor relativt enkelt å transkribere samtalene. Først leste jeg flere ganger igjennom det transkriberte materialet mitt som var på 96 tettskrevne sider. Jeg laget sammendrag av møtene og sammenlignet forløpet i de ulike barnehagene for å se på likheter og forskjeller. Jeg grupperte de ulike uttalelsene for å se hvem som pratet mest, hvem som stilte spørsmål, hvem som kom med løsningsforslag og så videre. Fra den teoretiske delen var det flere tema som pekte seg ut som jeg har funnet eksempler på i materialet mitt. Det gjelder *tillit, makt, likeverdighet og bruker- eller deltakerperspektiv*. Thagaard (2009) diskuterer analysemetoder, og gir blant annet eksempler på personsentrerte og temasentrerte analytiske tilnærminger. Fordelen med personsentrert analyse er at man fokuserer på enkeltpersoner eller grupper av personer. Slik får man frem et helhetsinntrykk av personene. Ved temaorganisert analyse er det et større fokus på inndeling i temaområder. Materialet vil stykkes opp og det vil være en fare for å miste helhetsinntrykket. Forskeren må bevisst på å sette uttalelser inn i sin opprinnelige sammenheng. Det er mulig å kombinere begge analyseformene. Arbeidet består i en veksling mellom metode, teori og data. Det poengteres at det er viktig å veksle mellom tolkning av enkeltkategorier og et mer generelt perspektiv slik at forskeren oppnår et helhetsinntrykk.

Jeg gjennomgikk først hvert intervju for seg og kodet og kategoriserte materialet. Inndeling fremhever tendenser, men stenger samtidig for andre perspektiver, uttaler Thagaard (2009). Derfor er det viktig å være åpen og fleksibel for nye innfallsvinkler underveis i prosessen. Tolkning foregår allerede i denne fasen fordi forskeren velger kategorier i henhold til teori og

forforståelse. Etter denne systematiseringen sammenholdt jeg intervjuene fra hver barnehage for å undersøke om deltakerne hadde samme opplevelse av møtene og hva som var viktig for de enkelte grupper av foreldre og ansatte. Derneft sammenlignet jeg alle foreldre og alle ansatte som grupper. I løpet av dette arbeidet var det tre kategorier som pekte seg ut, og det er disse jeg har konsentrert analysearbeidet om. Deltakernes *forståelse av begrepet medvirkning* er viktig for oppgaven, så dette har jeg tatt med som et punkt. Barnehagene har ulike *rutiner* for gjennomføring av møtene og involvering av foreldrene både før, under og etter møtene. Dette har både foreldre og ansatte innspill til. De ulike grupperes *erfaring* med medvirkning i samarbeidsutvalg er sentralt og jeg vil i oppgaven forsøke å belyse likheter og forskjeller i oppfatning av dette. Innenfor kategoriene er det underkategorier som jeg vil presentere nærmere i resultatkapitlet. Jeg har valgt å bruke mange sitater for å sikre deltakernes stemme. At ikke alle deltakere blir sitert like mye, skyldes at jeg har valgt ut de sitatene som var mest betegnende og tydelige. Det betyr ikke at andre ikke hadde interessante meninger og spennende uttalelser, men at de kanskje har formulert seg annerledes og mindre presist for å kunne siteres relativt kort.

3.8 Etiske perspektiver

Deltakerne ble skriftlig og muntlig informert om at deltakelsen var frivillig og at de når som helst kunne trekke seg uten begrunnelse. I oppgaven har jeg fulgt de etiske reglene som er utarbeidet av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi, NESH (2009). Kravet om konfidensialitet er særlig viktig i kvalitative studier, fordi forsker kommer nært inn på deltakerne, og får innblikk i tanker og opplevelser av fenomenet det forskes på. Jeg må være bevisst på mitt ansvar som forsker og behandle det innsamlede materialet på en slik måte at det blir etisk forsvarlig og vitenskapelig fundert. Etisk ansvarlighet handler i første omgang om forskningsdeltakerne, derneft om ansvarlighet overfor undersøkelsen og til slutt overfor forskeren selv (Postholm 2005).

Jeg er opptatt av at alle deltakernes stemmer skal komme frem i rapporten. Jeg har derfor valgt fiktive navn på både barnehager og møtedeltakere. For å lette oversikten for leseren har jeg laget en tabelloversikt hvor alle deltakere i hver barnehage har fått navn med samme forbokstav. Oversikten presenteres i kapittel 4. Jeg sørget for å få informert samtykke.

3.9 Pålitelighet, gyldighet og overførbarhet

Forutsetningen for å kunne gjennomføre en god fenomenologisk analyse er at forskeren har en kritisk bevissthet og reflekterer over sin rolle i forhold til forskningsfeltet og informantene. En høy validitet, også kalt troverdighet, avhenger av at leseren kan følge med gjennom hele

forskningsprosessen (Postholm, 2005). Leseren skal kunne kjenne seg igjen og dermed oppleve funn og erfaringer som relevant for sin egen situasjon. Resultatene av undersøkelsen må ses som virkeligheten på utvalgte steder til bestemte tidspunkter, men denne virkeligheten er i stadig utvikling og endring. Likevel kan slik kunnskap være nyttig og overførbart (Postholm, 2005). All forskning bygger på antagelser og verdier, samtidig som vi selv er en del av virkeligheten. Meningsskaping vil være et produkt av den tid og kultur vi lever i.

Undersøkelsens pålitelighet, også kalt reliabilitet, har jeg forsøkt å sikre ved tenke igjennom og informere i detalj om måten undersøkelsen ble planlagt og gjennomført. Her tenker jeg på valg av problemstilling, metode, fremgangsmåte og analyseprosess. Jeg har i tråd med fenomenologisk tilnærming vektlagt å trekke frem deltakernes stemme.

Gyldigheten eller validiteten er sikret ved at jeg har tenkt igjennom alle valg slik at de skulle bidra til å gi svar på problemstillingen. Jeg har gjennomtenkt intervjusituasjonen og har vektlagt sitater der flere informanter uttrykker det samme. Likeledes vil jeg trekke frem at observasjonene i forkant av intervjuene har gitt studien en større gyldighet. Jeg har også vektlagt overføringsverdi slik at leserne skal ha mulighet for å kjenne seg igjen og bruke kunnskapen fra studien i praksisfeltet.

3.10 Metodekritikk

Det spesielle med intervju er at det er en asymmetrisk dialog. Deltakeren forteller og åpner seg for intervjueren, som på sin side skal forsøke å påvirke deltakeren minst mulig. Dette er vanskelig å forholde seg til når deltakeren med kroppsspråk viser at han ønsker intervjuerens innspill. Her syndet jeg enkelte ganger, for det ble veldig kunstig å forholde seg nøytral i alle situasjoner. Svar som ble gitt grunnet mine fargete uttalelser er utelatt fra materialet mitt. Hvis ikke er mine ytringer sitert, så leseren selv kan avgjøre om det har innvirkning på deltakerens uttalelser. Thagaard (2009) diskuterer denne problematikken og påpeker at åpenhet fra forskerens side om sine reaksjoner og synspunkt kan bidra til å utvikle fortrolighet i intervjusituasjonen.

At jeg valgte en kombinasjon med observasjon og intervju gjør meg som forsker mer sikker på funnene i undersøkelsen. Å ha vært til stede på møtene har gitt meg større nærhet til forskningsfeltet og større forståelse for deltakernes individuelle vurderinger. Min egen økende trygghet i intervjusituasjon kombinert med større sammenligningsgrunnlag og bredere perspektiv utover i forskningsforløpet kan ha påvirket min atferd under intervjuene. Frykten for å stille barnehagen jeg tidligere har jobbet i, i et bedre lys enn de øvrige barnehagene,

mener jeg er ubegrunnet. Når alt materiale var samlet inn og transkribert, fikk jeg et mer distansert forhold til enkeltpersoner, og ble i stedet mer opptatt av utsagnene og observasjonene til deltakerne.

Alle deltakerne uttaler i intervju at de ikke ble påvirket av min tilstedeværelse på møtet. Enkelte forteller at de var oppmerksomme på at det foregikk opptak de første minuttene, men så tenkte de ikke lenger over det og oppførte seg som vanlig. De oppfattet også de øvrige møtedeltakerne som ellers.

Jeg har ikke gjennomført prøveintervju. Dette både på grunn av tidspress og at jeg gjennom studiet tidligere har gjennomført intervju. Imidlertid kan man alltid dyktiggjøre seg ytterligere, men jeg vil likevel si meg fornøyd med gjennomføring av intervjuene. Jeg har ikke gitt deltakerne anledning til å lese igjennom det transkriberte materialet. De har heller ikke fått anledning til å lese igjennom oppgaven, før den ble levert til godkjenning. Dette er en svakhet ved studien.

Kapittel 4. Resultater

Problemstillingen min, *Hvordan opplever foreldre og personale at foreldre har medvirkning i samarbeidsutvalget/brukerrådet i barnehagen?*, viser at jeg ønsker å få frem deltakernes stemme. Jeg har derfor bevisst valgt en egen resultatdel der jeg legger vekt på å få frem informantenes egne uttalelser under intervjuene og i noen grad fra møtene. Jeg har i oppgaven lagt mest vekt på uttalelser som kom frem i intervjuene, men jeg har også tatt med enkelte sitater fra møtene for å underbygge funnene i intervjuene. Foreldremedvirkning i samarbeidsutvalg og brukerråd har jeg valgt å dele opp i flere kategorier. I det følgende vil jeg presentere de tre hovedkategoriene som er møtedeltakernes *forståelse av begrepet foreldremedvirkning, rutiner på møtene, og hvilke erfaringer deltakerne har med foreldremedvirkning*. Alle deltakerne var i tillegg opptatt av hvordan medvirkning kunne forbedres, så dette vil jeg også ta med under de to siste punktene. Jeg avslutter hver kategori med en oppsummering.

Jeg har valgt fiktive navn på både barnehager og møtedeltakere. For å lette oversikten for leseren har jeg satt opp en tabelloversikt under. Første bokstav i barnehagens navn korresponderer med første bokstav i navnet til deltakerne fra hver barnehage.

Barnehage	Melkeveien	Haretoppen	Solberget
Styrer	Mette	Hanne	Solveig
Ansatt 1	Mona	Hilde	Stine
Ansatt 2	Morten		Steinar
Ansatt 3			Stella
Forelder 1	Magnus	Helge	Siri
Forelder 2	Marit	Hermann	Sigrid
Forelder 3		Helena	Silje
Forelder 4			Sigurd

Tabell 1: Oversikt over deltakere i barnehagene

4.1 Forståelse av begrepet foreldremedvirkning

Her vil jeg vise frem uttalelser fra deltakerne, som beskriver hva de legger i begrepet foreldremedvirkning. Kategorien kan slik danne bakgrunn for å forstå deltakernes opplevelse av medvirkning.

Alle tre styrere har ganske sammenfallende meninger som går på at foreldrene har anledning til å uttale seg, si meningen sin og at de skal få kunnskap om barnehagen. Hanne uttaler:

”At de får mulighet, at de føler at de har mulighet til å medvirke på hverdagen til barna sine. Når de får større kunnskap om barnehagen så tror jeg de får lyst til å påvirke også. Eller si noe eller å delta på noe. At de vet hva vi står for og at de vet hva vi gir barna”.

Mette og Solveig uttaler seg ganske likt. Mette sier: ”Å kunne uttale seg. Det er ikke snakk om å bestemme. Jeg vektlegger det som kommer opp i SU”. Og Solveig uttaler:

”De skal ha kjennskap til hva som skjer og kunne uttale seg inn imot det. De har anledning til å uttale seg. Ikke at det er en bestemmelse. Uttale seg og si meningen sin, få lov til det. Brukerrådet skal være et rådgivende organ. Vedtakene skal jeg gjøre på grunnlag av det som kommer frem. Det skal være ganske gode grunner for å gå helt imot det som kommer opp”.

Av seks ansatte mener to at foreldremedvirkning innebærer retten til å uttale seg. Flere er enige, men formulerer seg litt annerledes. De bruker ord som: ”bli hørt”, ”bli tatt på alvor”, ”komme med idéer”, ”ytte ønsker”, ”komme med motforestillinger”, ”komme med kommentarer til forslag”, ”ha mulighet til å ta avgjørelser”. Det nevnes også at det å få informasjon gir tilhørighet og større trygghet. En ansatt mener at det ikke er så store muligheter for å påvirke fordi rammeplan og lovverk legger føringer.

Sju av ni foreldre bruker ordet ”påvirke” for å beskrive foreldremedvirkning. To uttaler at de legger ”bestemme” i begrepet. Andre uttrykk er: ”bli tatt med på råd”, ”bli hørt”, ”komme med meninger”, ”si i fra”. Foreldrene forteller også at de forbinder foreldremedvirkning med å ”få innblikk”, ”se hvordan det fungerer”, ”lære litt om hvordan barnehagen drives”. Tre av foreldrene sier at de ønsker størst medvirkning i saker de synes er viktige for barnas hverdag i barnehagen.

4.1.1 Oppsummering

Foreldrene ser ut til å ha større tro på sin mulighet til medvirkning enn de ansatte. Dette knytter jeg til nyanser i ordene de velger for å beskrive begrepet foreldremedvirkning.

Flertallet av foreldrene bruker ordet *påvirkning* som forklaring. I dette legger jeg følelsen av å bidra til endring. To foreldre går lenger og velger ordet *bestemme*. Her er det tydelig at de forventer å være likeverdige deltakere. De ansatte har en oppfattelse av at foreldrene kan uttale seg, komme med innspill og at de skal bli hørt. De synes i større grad å legge vekt på at foreldrene skal få innblikk i barnehagen og i mindre grad at de skal ha innflytelse. Styrene er enige med de ansatte og uttrykker at de ikke legger bestemmelse i begrepet. En av styrene bruker i likhet med foreldrene ordet *påvirke*. Hun er i tillegg mest åpen for at foreldrepreressantene skal få flere oppgaver også utenfor SU.

4.2 Rutiner

Denne kategorien beskriver hvordan representanter velges til SU/brukerråd, hvilke foreldre som viser interesse, hvordan foreldrerepresentantene introduseres til arbeidet, distribusjon og utforming av møteinnkalling, sakliste, sakspapirer og referat i tillegg til gjennomføring av møtene. Jeg har valgt denne kategorien fordi rutinene legger premisser for ujevne maktforhold og bruk av modellmakt.

4.2.1 Valg av representanter

Valg av foreldrerepresentanter til SU/brukerråd foregår på litt ulike måter i de tre barnehagene. I Haretoppen barnehage informerer leder for SU, som er en foreldrerepresentant, om utvalget og arbeidet der. Valg foretas også av SU-leder, evt i samarbeid med øvrige foreldrerepresentanter. Her velges det fire foreldre, en representant for hver avdeling. Det velges to mødre og to fedre. Alle deltar på SU-møtene, hvor det av foreldrene velges to som har stemmerett, hvorav den ene er leder av SU. Det er ingen vararepresentanter. I alle barnehagene velges representantene for to år, og det legges vekt på at det årlig kommer inn nye representanter for å sikre kontinuitet.

I Solberget barnehage, som består av tre barnehager, foretas det valg på et felles foreldremøte. Det velges her en representant og en vara for hvert hus, men for den største barnehagen velges det to representanter, en for hver base. I retningslinjene for brukerråd (Trondheim kommune, 2005) står det at det skal være minst to representanter fra hver barnehage og like mange fra hvert hus, hvis enheten består av flere hus. Styret Solveig forklarer: ”Jeg synes vi har havnet på en grei størrelse på gruppen. Alle har en personlig vara som de kan spille ball med. De er ikke helt for seg selv. De har i alle fall muligheten”. Sigurd synes det er uheldig med skjev kjønnsfordeling og ønsker større fokus på å få flere fedre og mannlige ansatte inn i brukerrådet.

I Melkeveien barnehage er det styret som gjennomfører valg av fire foreldre, en representant fra hver avdeling, til foreldrenes arbeidsutvalg (FAU). På første FAU-møte velges to av representantene til SU. De øvrige to blir vararepresentanter. På alle barnehagene velges SU-leder på konstitueringsmøtet, og dette er en foreldrerepresentant.

Foreldrene i alle barnehagene forteller at det er relativt liten interesse i foreldregruppen for å bli med i SU eller brukerråd. En av fedrene meldte aktivt sin interesse, mens flere først bestemte seg på foreldremøtet. Flere fremhever at de ønsker å engasjere seg for å ta del i hverdagen til barnet sitt. Silje kan med sin uttalelse stå for mange av foreldrenes mening:

”Jeg ble med fordi jeg har lyst til å ha en påvirkning på det som skjer i barnehagen til barna mine. De er her så mange timer om dagen, at det er veldig viktig for meg at jeg gjør det jeg kan, for at det blir best mulig barnehage”.

Siri og Helena uttaler at de har lyst til å gi noe tilbake til barnehagen. Helge nevner at han ble med fordi han var nyinnflyttet og ønsket å engasjere seg i nærmiljøet. Han har tanker om at det kanskje er organiseringen av valget med et stort antall foreldre samlet, som gjør at mange vegrer seg. Alle representantene sier at de har hatt stort utbytte av å delta i SU/brukerråd. De har fått en større forståelse for arbeidet i barnehagen, de har fått innsyn i barnehagens indre liv og de oppfatter arbeidet som meningsfullt. Foreldrerepresentantene er alle etnisk norske og 6 av 10 har universitetsutdannelse. De uttaler alle i intervju at de er fornøyd, til dels svært fornøyd med barnehagen og at de oppfatter barnehagen som en av de beste i området.

Styrer Solveig er bevisst på å la foreldrene informere om brukerrådet og gjennomføre valg:

”En forelder legger sine tanker og følelser i det og det synes jeg er viktigheten i det. Uansett om vinklingen blir at det er kjempeinteressant eller om det er jobbigt. Det er noe med at det kommer fra foreldrene, og foreldrene som sitter og hører på har en større forståelse for det enn om jeg... Kan heller utfylle”.

Sigurd som er forelder i samme barnehage uttaler: ”Alle foreldrene er vel ikke helt klar over funksjonen til brukerrådet. Jeg tror på informasjon, tydeliggjøring. (---) Vi kunne fått et par ord på foreldremøter. Reist oss opp og sagt hvem vi er, og at vi er talerøret inn til brukerrådet”. Marit som var vararepresentant uttalte:

”Jeg har aldri visst om de møtene når jeg ikke var med. (---) Jeg kan ikke huske at jeg har hørt om det. Jeg vet ikke om tilfeller der jeg ikke har vært med i FAU og har visst om SU-møter på barnehagen, nei. Det er som sagt noen veldig ukjente territorier for min del”.

4.2.2 Informasjon om arbeidet i SU/ brukerråd

I Solberget barnehage blir det i følge styrer informert om hvilke saker som kan tas opp i brukerråd. ”Det snakker vi om etter hver konstituering. Da er det verken personalsaker eller barnesaker. Det skal sies at det kommer opp likevel..” Møtene i Melkeveien og Haretoppen som jeg deltok på som observatør, var begge konstitueringsmøter. På Haretoppen observerte jeg ikke at det ble gitt informasjon om hvilke saker som passer for SU. I Melkeveien barnehage leste styrer fort igjennom SUs oppgaver slik de var beskrevet i vedtektene. Disse var utlevert til møtedeltakerne sammen med saksliste før møtet.

Mette forteller at noen foreldrerepresentanter ikke helt er klar over sine oppgaver i SU:

”Vi har hatt foreldre som har vært så vanskelige å holde på banen fordi de er så opptatt av sitt barn og opplevelser at det nesten blir en foreldresamtale. Eller det blir en samtalestund hvor de sitter og utveksler litt, og da holde tråden... (---) Vi kan ha foreldre som er litt overivrige som skal være med å endre ordlyd i årsplan”.

”Hvis jeg har forventninger til dem, så merker de det jo mer og mer”, uttaler styrer Hanne og sier at hun kan ta opp dette på et SU-møte. Her ønsker hun å klarlegge oppgavene for SU-medlemmene. Hun sier også at hun kunne tenkt seg å bruke foreldrerepresentantene mer, for eksempel ved utarbeidelse av saksliste til foreldremøter, arrangement av jubileum og på barnehagedagen. Hun beklager at tiden ikke strekker til, og at det er årsaken til at foreldrerepresentantene ikke blir invitert med i større grad.

4.2.3 Møteinnkalling og saksliste

Innkalling til møter og utdeling av saksliste gjøres kun til representantene i SU/brukerråd. Det er likt for alle barnehagene. I Melkeveien barnehage får vararepresentanten først utdelt vedlegg rett før møtet. Styrer Solveig forteller at de ikke sender ut saksliste til alle, fordi de har fått tilbakemelding fra foreldre om at det blir for mye informasjon. Flere av foreldrerepresentantene i Haretoppen og Solberget barnehage ønsker større åpenhet med utdeling av saksliste til alle foreldre i barnehagene.

”Hvis man hadde sendt innkallingen til samtlige foreldre ville man kanskje fått enda større tilbakemelding, for det er sikkert mange foreldre som sitter på noen idéer, som de ikke tar steget til å bringe inn på egen hånd til foreldrerepresentantene. Ved å gjøre det enkelt for dem vil det nok vises på en saksliste”.

Silje uttaler: ”Jeg tror ikke det er lite engasjement blant foreldrene, men å skape arenaer hvor de har mulighet til å bidra med synspunkter”. Magnus uttaler: ”Jeg håper det blir en prosess mellom SU-leder og styrer i forhold til å sette møteagendaen. Det adresserer jo også medvirkning i forhold til enkelte saker..”

I retningslinjene for brukerråd stilles det krav om at brukerrådsleder skal delta i utarbeidning av saksliste, men styrer Solveig opplyser at hun utformer sakslisten alene.

Foreldrerepresentantene kommer i liten grad med egne saker. Silje uttaler:

”Det er sjelden at det er saker fra foreldrene. Jeg vet ikke, er vi veldig fornøyd eller lar vi det bare skure og gå, eller tør vi ikke å ta opp ting, eller hva er det? Vanskelig å si. Det er ofte at ting er veldig greit”.

4.2.4 Sakspapirer

Styrerne leverer ut sakspapirer samtidig med møteinnkallingen en ukes tid før møtet. Mette uttaler: ”Jeg forventer ikke at de vet på samme vis som vi gjør det. Det er litt jobben vår å

presentere det”. Hanne tror ikke at foreldrene har forberedt seg i særlig grad. Alle foreldrene opplyser at de har lest igjennom vedleggene. Hermann uttaler: ”Jeg skummer jo igjennom, jeg da. De er flinke til å gå igjennom veldig nøye når vi er her, synes jeg”.

4.2.5 Representantenes innhenting av synspunkt fra øvrige foreldre

Foreldrene uttaler at de er bevisst på at de representerer hele foreldregruppen, men de sier at de gjør lite eller ingenting for å hente inn synspunkter fra øvrige foreldre. De forteller også at de har lite kontakt med andre foreldrerepresentanter utenom møtene. Dette har også en ansatt observert. Morten sier:

”Det jeg tenker på noen ganger er at foreldrene ikke prater så mye med hverandre. Nå er det med to foreldre fra hele barnehagen og de representerer hele foreldregruppen, men samtidig føler jeg at det ikke er noe mye dialog imellom dem”.

I Haretoppen barnehage forteller både foreldre og ansatte at den forrige SU-lederen var en tydelig person som sendte personalet ut under en del av foreldremøtene og tok opp saker med foreldrene. Dette ønsker det nye SU å videreføre. Sigrid som er mor i Solberget barnehage forteller: ”Jeg er ikke sikker på at alle vet at de kan komme til meg hvis det er noe. Jeg har sagt fra på felles foreldremøter og sånt”. De øvrige foreldrene har ikke gjort noe aktivt for å gjøre seg kjent i foreldregruppen.

Flere av foreldrene uttaler at de har eget barn og situasjon i fokus, selv om de er foreldrerepresentanter. Silje sier: ”Man er jo seg selv nærmest. Du tenker først og fremst på barnet ditt, men det gjelder jo også de andre grupper og foreldre” og Helge uttaler: ”Jeg er der primært som representant for foreldregruppen, det er jeg, men det blir jo lett hvis man tenker eksempler, så tenker man fra egen hverdag, og da er man på en måte i rollen som forelder. Det er en sånn balansegang”.

Styrer Solveig har noen tanker rundt foreldrenes rolle som representanter for hele foreldregruppen:

”Alle ser jo barnehagen ut fra sin daglige kontakt, så jeg har litt forståelse for det også, for det er klart at de fleste er seg selv nærmest. Samme hvilket forum så er det vel ut fra dine egne erfaringer. Det synes jeg er helt greit, for jeg tenker at gjennomsnittet av brukerne er vel som disse brukerne, så i det store og hele tenker jeg at det er nok noe som rører seg eller flere tenker. Men det er selvfølgelig i store prinsipielle saker, da kunne du ønske at de hadde innhentet fra flere. Det skjer sjeldent. Av og til spør jeg om det er noe som kommer fra mange, om de har spurt litt rundt, hvordan de har fått tak i det, og det er meget sjeldent at de har hatt noen kampanje på det”.

De øvrige styrene opplyser også at de tror, foreldrerepresentantene i liten grad innhenter synspunkter fra øvrige foreldre.

4.2.6 Referat

Referatet deles i alle barnehagene først ut til deltakerne, slik at de har mulighet for å gi kommentarer. Deretter sendes det i Melkeveien til alle foreldre på mail, mens det på Haretoppen og Solberget blir hengt opp på avdelingene. Solberget barnehage legger i tillegg ut referatet på hjemmesiden.

Alle foreldrerepresentantene sier i intervju at de ønsker at referatet skal distribueres til alle foreldre. De uttaler at oppslag ikke leses i en hektisk hverdag og dette er også de ansattes erfaring. I Melkeveien foreslår Magnus: "Jeg ville i alle fall ha fått styrer til å ta opp saker som SU jobber med, eller som de har avtalt, på foreldremøte. Det er ikke det samme med referat som å få det fortalt på et møte". På Haretoppen refererer Hanne endringer og vedtak fra SU på foreldremøter, mens foreldrene på Melkeveien og Solberget uttaler at de ikke har erfaring med at saker fra SU/brukerråd tas opp på foreldremøter.

4.2.7 Gjennomføring av møtene

I alle barnehagene er det styrer som leder møtet. I Melkeveien er det den nyvalgte SU-leder som skal lede møtet, men det er i praksis styrer som gjør det. Styrer Mette endrer rekkefølgen på sakslisten flere ganger i løpet av møtet og presenterer sakene. Hun er også sekretær i likhet med Hanne, mens Solberget barnehage har egen sekretær. Sakslisten følges i Haretoppen og Solberget og på alle møter har sakslisten en eventuelt-post. I Haretoppen barnehage går Hanne igjennom referat fra forrige møte og får her flere innspill til tidligere saker.

4.2.7.1 Taletid

Taletiden er svært ulikt fordelt. Styrene i alle barnehagene står for langt størstedelen av taletiden og dette skyldes for en stor del at de både har forberedt og presenterer sakene. Mange av sakene omhandler informasjon, hvor deltakerne bidrar i liten grad. Det er også grunn til å anta at styrene har et større kjennskap til sakene enn de øvrige deltakerne og derfor har et større engasjement. Dette kommenterer far Magnus i intervju om styrer Mette i en konkret sak på møtet: "Det er litt sånn at den som har meningene om en sak ofte overtar.."

4.2.7.2 Saksfremlegg

Budsjettforslag som ble behandlet i Melkeveien barnehage kan i følge foreldrene være vanskelig å komme med innspill til. Magnus uttaler i intervju: "Det er litt vanskelig å sette seg inn i... Men det er kanskje litt målet med den type arbeid, at man lærer seg å se.." Forslag var

utlevert som vedlegg til innkallingen. Det var ingen innspill fra foreldre som i stedet kastet ballen videre til de ansatte. En forelder sa: ”Dere i personalet ser det bedre enn oss”. De ansatte ønsket større turbudsjett og foreldrene støttet forslaget. Far Magnus forteller at SU-deltakerne i etterkant av møtet har korrespondert på mail og at dette bl.a. har resultert i økt turbudsjett. Mette uttaler:

”Budsjetten hadde jeg ikke forventet de store diskusjonene rundt, fordi de har tillit siden vi har drevet så mange år. (---) Det er der vi har definisjonsmakt og kan bare si: Vi burde... Hva skal de argumentere med da?”

Årsplan var en av sakene i Haretoppen barnehage. Den ble gjennomgått sammen med SU, men det er i store trekk et ferdig dokument, som personalet har utarbeidet. Det ble på møtet foretatt små endringer, mest detaljer og retting av stavefeil. Det var en grundig gjennomgang hvor styrer samtidig forklarte hvordan barnehagen er organisert og hva som vektlegges. Mor Helena etterspurte mer forklarende tekst. Hanne forklarte: ”Når vi laget denne var vi litt opptatt av at vi ikke ville skrive så mye. At bildene forteller mye de også”.

4.2.7.3 Møteledelse

Alle styrere uttaler i intervju at de vektlegger en løs og ledig stemning på møtene. Solveig kan med sin uttalelse stå som eksempel: ”Ikke for formelt og heller ikke flåsete. Jeg tenker litt sånn lett stemning, så folk føler at her er det ikke farlig å prate. Vi følger sakliste og har system”. Denne opplevelsen sitter jeg som observatør også igjen med. Men nye og ukjente representanter var generelt mer tilbakeholdne og forsiktige enn de som kjente systemet. I de følgende eksemplene fra møtene vil jeg understreke at utdragene ikke gir et fullstendig bilde av styrernes opptreden, men oppgavens begrensning gjør at jeg ikke har mulighet for å gi flere eksempler.

I Haretoppen barnehage er styrer i følge far Helge opptatt av at alle skal være enige. Styrer Hanne uttaler selv: ”Jeg tror ikke jeg er slik som person at jeg hele tiden vil ha det slik som jeg vil..” På møtet observerte jeg at Hanne forsøkte å få foreldrene til å ytre seg ved å utfordre dem til å være aktive: ”Du far, var på møtet hvor rapporten ble lagt frem” og ”Underveis vil jeg at dere skal tenke på og gi meg tilbakemeldinger på lay-out. Om noe kan settes inn, gjøres litt annerledes...”

Mette inviterte i følge mine observasjoner ikke til deltakelse på samme måte, men hun svarte på alle spørsmål fra foreldre. Hun presenterte alle saker bortsett fra en informasjonssak om grønt flagg som pedagogisk leder la frem. I denne saken overtok styrer etter hvert mer og mer.

Under eventuelt uttalte hun: ”Jeg synes jeg har informert så mye i kveld at jeg ikke trenger..” Hun inviterte ikke deltakerne til å komme med saker under eventuelt, men det kom likevel et innspill fra eierrepresentanten. Hun stoppet flere ganger foreldrenes mulighet for å komme med innspill ved å komme med tydelige og begrunnede uttalelser. Hun fortalte om ukentlige fiskemåltider: ”Og så er det dette med maten, det er en sånn kjempeviktig ting i livet til barna. Vi har gjennomført en forbedring av kvaliteten på maten...” Foreldrene kom med innspill om barnas reaksjon på enkeltmåltid. Styrer kommenterte: ”Vi har jo gått matkurs og det blir støttet av fagfolk. De sier at du ikke skal gi deg før du har introdusert maten tjue ganger. Det med smaker læres”. Under budsjettforslag sa hun følgende:

Det er en klassisk ting som jeg lærte på lederutdanning. Er det trangt i en organisasjon så kutter du på personalsiden. Du kutter på kurs og sånne ting først. Det er veldig synd, for da snakker man om kvalitet for barna. Slik er det, vi tåler det ett år, men vi tåler det ikke veldig mange år å ta fra kurs og personal og utvikling, hvis vi skal ha kvalitet. Det er min vurdering i alle fall. Derfor kjører jeg opp kurs og utvikling”.

Det stiller seg annerledes i Solberget barnehage. Her valgte Solveig en inviterende stil:

”Vi har ikke satt opp veldig mange saker i dag, men vi har noen saker som jeg ønsker å få snakke med dere om. (---) Og det som skjer har jeg lyst til å ta opp med dere. For hva skal vi gjøre med det?”

Hun fikk innspill fra foreldrene, og personalet var i tillegg aktive slik at mange synspunkter fra begge sider kom frem. Styrer kom med følgende innspill:

”Men det er en slags trend, så jeg tror vi må gjøre noen grep. For det er klart at hvis folk ikke får vite når de har ferie, da ender det med at vi bare må stenge her i tre uker, og så har vi ferie da. Så får folk klare seg som best de kan. Hvis det på en måte er bedre. Jeg tenker ikke at det er bedre, så derfor tenker jeg at tanken må være at vi hjelper hverandre til å få dette til å bli best mulig...”

En forelder kom med løsningsforslag som ble drøftet og til slutt ble akseptert av alle.

4.2.8 Oppsummering

I all hovedsak er det styrer som har det hele og fulle ansvar for møtene. Hun leder møtene, presenterer sakene og står for innkalling, saksliste og referat. I en av barnehagene videreformidles sakene muntlig til foreldregruppen av styrer og i en annen av barnehagene gjennomfører styrer valg av foreldrerepresentanter til SU. Foreldrerepresentantene møter opp på møtene, leser sakspapirer i forkant og stiller spørsmål. Mine funn viser at foreldrene ikke har rutiner for å innhente synspunkter fra foreldregruppen, de kommer ikke med innspill til sakslisten, de har lite kontakt med de øvrige foreldrerepresentantene utenfor møtearenaen, de

refererer ikke sakene videre til resten av foreldrene og de gjør seg i liten grad synlige blant foreldrene. En barnehage hadde erfaring med en tidligere SU-leder som var aktiv og synlig i foreldregruppen. I to av barnehagene tok foreldrerepresentantene ansvar for årlig valg av nye representanter og fortalte ved denne anledning også om arbeidet i SU/brukerråd. Det kom i intervjuene frem at foreldrerepresentantene ønsket å ha en mer aktiv rolle utenom selve møtene i SU med bl.a. videreformidling av saker på foreldremøter og involvering av alle foreldre både før og etter møtene. Deltakerne hadde mange forslag til hva som kunne gjøres for å gjøre foreldrenes stemme tydeligere i barnehagen. Marits uttalelse om at SU tidligere var et ukjent område for henne kan tyde på at funksjonen til samarbeidsutvalget kan være ukjent for mange foreldre.

Gjennomføring av møtene var ganske lik på alle barnehagene med en aktiv styrer som med sin lederstil på ulik måte inviterte foreldrene til å bidra med synspunkter. Mange av sakene dreide seg om informasjon eller allerede gjennomarbeidede saker som årsplan og budsjett.

4.3 Erfaringer

I denne kategorien vil jeg trekke frem eksempler på foreldremedvirkning slik deltakerne har opplevd det på det nylig avholdte møte, der jeg var observatør, og på tidligere møter som de forteller om under intervjuene. Jeg ønsker også å vise at deltakerne har ulike oppfatninger av hverandre. Jeg vil i tillegg ta tak i eksempler som belyser hvilke forhold som i følge deltakerne fremmer eller hemmer foreldrenes mulighet for medvirkning i SU/brukerråd. Dette gjelder blant annet foreldrenes interesse for ulike typer av saker samt ansattes og spesielt styrers væremåte.

4.3.1 Opplevelse av foreldremedvirkning

Styrer Mette har gjort seg mange tanker rundt SU som samarbeidsorgan mellom foreldre og ansatte.

”Jeg får en veldig stor rolle fordi jeg presenterer sakene og så er det egentlig et samarbeidsorgan mellom foreldre og ansatte samt eier”.

Hun fortsetter:

”Jeg vil nå si at det er barnehagen som er premissleverandør. Vi setter agendaen og har nesten all definisjonsmakt i forhold til hva som er viktige og ikke viktige saker. Vi kan manipulere foreldrene, vi har veldig stor makt i SU. Muligheten for reell medvirkning er til stede, men det krever utrolig mye bevissthet fra oss i barnehagen”.

Alle styrerne mener at foreldrene har anledning til å uttale seg og bli hørt, men de poengterer at alle ikke bestandig kan få sine ønsker igjennom. Solveig liker brukerråd bedre enn SU. Dette begrunner hun med at flere foreldre får delta og dermed får tilhørighet.

De ansatte har ulike meninger. Steinar påpeker at det tydelig vises at foreldrene har medvirkning, fordi ting som tas opp i SU/brukerråd blir satt i verk. Samtidig sier han følgende om sakene foreldrene kan medvirke på:

”De kan være med å medvirke på det meste, så lenge det ikke er selve strukturen på barnehagehverdagen. Den er det vi som legger og det må de jo bare finne seg i. Det er vår jobb, men ellers...”

Mona uttaler at foreldrene blir hørt mer enn de ansatte i SU. Dette begrunner hun med at de ansatte kan diskutere saker seg imellom og med styrer på andre arenaer i tillegg til møtene i SU. Hilde har erfaring med flere styrere og mener at foreldrenes mulighet til medvirkning er avhengig av styrerens personlighet. Stella uttaler at mange av sakene ikke hadde særlig rom for innspill og Stine sier følgende:

”De får et forslag og så skal de komme med kommentarer, men det er sjelden de kommer med endringer (---) De er litt for forsiktige til å være der. De føler at de på en måte sårer hvis de er kritiske... (---) Vi hører hva de sier og så gjør vi det som er best for oss. Tror det er praksis. Vi hører og så siler vi til vår fordel”.

Alle foreldrene forteller at de opplever at det tas hensyn til deres meninger. De kommer i intervju med konkrete eksempler på saker, der de enkeltvis eller som gruppe i SU/brukerråd har hatt innflytelse. Mødrene er mest positive, mens noen av fedrene har følgende kommentarer: ”Det er jo egentlig henne som holder i sakene, det oppleves i alle fall sånn. Men det gir jo påvirkningsrom i SU likevel, for sakene er ikke ferdig konkludert når de kommer hit”. Og ”Mange ganger føler jeg at det egentlig er bestemt. Av og til kan det være ting man har medvirkning til, men da kanskje på mindre ting, føler jeg”.

Styrerne er samstemmige i at de oppfatter foreldrerepresentantene som en samarbeidspartner og referansegruppe. Mette sier:

”Hvis vi vil ha foreldre engasjert, så må de kjenne på at de virkelig er med å påvirke. At det blir noen endringer, at de gis rettigheter, gis noen stemmer. Men vi må være forsiktige for de er inne på vår arena og vi er på vår arena”.

Solveig uttaler:

”Jeg har overhodet ikke tatt avgjørelser før de kommer til brukerråd. Mange ganger har jeg tanker om hva som er best, men så kommer det.. Vi har jo et brukerråd som kommer med

meningene sine, og det er jeg avhengig av. Alltid kommer det noe som jeg overhodet ikke har tenkt på..”

Det har betydning hvilke foreldre som sitter i SU/brukerråd, uttaler en av de ansatte, Mona, og fortsetter. ”En del ting sklir kjapt igjennom fordi de har veldig stor tillit til oss. En del ting ligger litt i kortene fra før”. Stine synes det er for få foreldrerepresentanter, og at sakene er for gjennomarbeidet før de tas opp på møtet: ”Når vi presenterer saker har vi på en måte forsvarstalen klar, og så blir jo motparten på en måte avvæpnet”. Steinar er av en annen oppfatning og uttaler:

”Beslutninger er ikke tatt i det hele tatt før de kommer til brukerråd. Det hadde blitt feil politikk her, men det kan være noe vi har tatt opp på forhånd som vi brenner for, men beslutningene er ikke tatt for det. Solveig er veldig lydhør overfor brukerrådet, hva de mener om saken”.

Foreldrene opplever at de blir hørt og synes det er greit at styrer har forslag som danner utgangspunkt for diskusjoner. Magnus påpeker: ”Det er lett å bekrefte det styrer har foreslått. Man må være bevisst at man faktisk er med å bestemme”. Silje har en litt annen innstilling enn de øvrige:

”Jeg tenker at man skal komme hit og kjempe litt for noen saker. Nesten ha som utgangspunkt at det er jeg ikke enig i. Så får man litt diskusjon. Ellers blir det jo bare noen nikkedukker som sitter i brukerrådet”.

Sigrud påpeker viktigheten av at foreldrene står sammen som gruppe og derved får større gjennomslagskraft. Sigurd sier han har en følelse av at beslutningene noen ganger er tatt før møtet, og at diskusjonene i disse tilfellene bare er for et syns skyld.

4.3.2 Hvordan deltakerne oppfatter hverandre

Styrer Hanne forteller at hun har lyst til å bruke foreldrerepresentantene mer, blant annet ved planlegging av foreldremøter og arrangementer. Hun ønsker at foreldrene skal utvikle en bevissthet om barnehagen. ”-ikke bare at det er et sted hvor de leverer barnet når de er på jobb. Jeg vil at det skal bety mer for dem”.

Mette, styrer i Melkeveien, påpeker flere ganger at foreldrene er travle og at barnehagen er en bedriftsbarnehage. Dette gir spesielle utfordringer:

”Foreldrene er kundene våre. (---) Eierne sier vi driver for de ansatte sine barn. Når bedriften gir såpass mange penger til et velferdstilbud, så gjør de det for at ansatte skal ha greie arbeidsforhold. Når de er på jobb skal de (foreldrene) slappe av fra det private, for de vet at barna har det bra”.

Hun fortsetter:

”Når noen kommer med en tilbakemelding er det deres sannhet. Det er slik det oppleves. Så blir det opp til oss å gjøre noe med det. Hvis vi ikke kan gjøre noe med det, må vi forklare hvorfor. Jobben vår er å lytte, forstå, prøve å gjøre noe med det. Sånn har verden blitt, det er full barnehagedekning og foreldrene er kundene våre”.

Alle ansatte forteller om engasjerte foreldre i SU/brukerråd. Steinar uttaler om foreldrene i Solberget barnehage: ”De som sitter nå har et voldsomt engasjement og bra idéer. (---) Det er viktig å ha engasjerte personer som er konstruktive når de skal si noe. Det synes jeg at de som sitter nå absolutt har. De er flinke og dyktige, rett og slett”.

Jeg observerte på møtene at foreldrene lyttet til de ansatte, ba dem uttale seg og vektla deres meninger når det skulle tas beslutninger. Dette skjedde i alle barnehagene. En far, Magnus’ uttalelser kan beskrive dette:

”De kommer med opplevelser og innspill fra hverdagen som jeg tror er viktig når man skal ta opp tema som dreier seg om drift. Da er det dem som opplever hvordan det fungerer i praksis, hva som fungerer og ikke. Da kan man ta avgjørelser på hva som bør endres. Det er veldig nyttig”.

En far, Sigurd uttaler:

”Man skal huske på hvem som kan barnehage. Det er jeg også veldig ydmyk overfor. Det går på det faglige og pedagogiske. Vi foreldre må huske at vi kan komme med ønsker og kritiske spørsmål, men det er dem som kan barnehagen, det er dem som har utdanning og har gjort dette i mange år”.

Styrerne får mer konfronterende spørsmål i kraft av sin lederposisjon i barnehagen og på møtene i følge mine observasjoner på møtene. Styrerne bedømmes stort sett positivt av foreldrene, men enkelte kritiske kommentarer er det, som tyder på at foreldrene ser forbedringspotensiale for styrers opptreden. ”Kan kanskje oppleve at det blir litt trykket stemning hvis man tar opp ting som hun ikke er helt enig i” og ”Hun kunne vært mer ydmyk overfor meninger fra foreldre. (---) Måten ting tas imot på”.

4.3.3 Hvordan foreldre blir møtt

Innspill fra foreldre tas imot på ulike måter. I Melkeveien barnehage svarer Mette utfyllende på alle spørsmål som bringes opp. Hun er lydhør for foreldrenes innspill. Mor Marit spør med lav stemme om hva styrer synes om forholdene på en nylig utvidet avdeling, der mor har barnet sitt. Styrer forteller og avslutter med: ”Har du noen opplevelser?” Marit får komme frem med sine synspunkter og både styrer og ansatte tar imot innspillene og kommer med

løsningsforslag. Dagen etter møtet drøfter styrer saken med ansatte på avdelingen og endringer blir foretatt. Mor Marit er veldig fornøyd. Mette forklarer:

”Det er akkurat slike ting vi vil høre, at dette fungerer ikke for foreldrene. Da må vi være løsningsorientert i stedet for å komme ned i en skyttergrav. Får man erfaring med at det å ta opp noe er trygt, så blir foreldrene flinkere og flinkere til det”.

Magnus uttaler: ”Jeg opplever Mette som en person som er veldig åpen. Hun er ikke redd for å høre at foreldrene har et annet syn enn hun har. Det er en god tone her, en vennlig tone som gjør at folk føler seg trygge”. Foreldrene på Haretoppen har også bare positive tilbakemeldinger opptreden til sin styrer, Hanne. De er spesielt opptatt av at hun er strukturert og ”flink til å konkludere”.

I Solberget barnehage uttaler Sigurd:

”Det som er viktig når vi kommer med tilbakemeldinger, enten det er foreldre eller representanter i brukerråd, så er det viktig at det blir tatt imot i stedet for at det blir møtt med ”det går ikke an”.. Det har skjedd flere ganger og det har jeg reagert på og sagt fra om. Måten ting tas imot på”.

Silje har samme oppfatning: ”Kan kanskje oppleve at det blir litt trykket stemning hvis man tar opp ting som hun ikke er helt enig i”. De to øvrige foreldre er fornøyd med styrer. Solveig uttaler: ”Jeg synes det er kjempefint at de kommer med både det ene og det andre, at de tør å ta opp det som er negativt også, for det er først da vi har mulighet for å gjøre noe med det”.

4.3.4 Foreldreengasjement for saker i SU

Jeg observerte at foreldrene viste størst engasjement i saker som vedrører barna og hverdagen i barnehagen. I Melkeveien barnehage var økning av turbudsjettet noe som engasjerte. Dette kom som et innspill fra de ansatte under gjennomgang av budsjettforslag, og ble drøftet videre og konkludert etter møtet via mail mellom SU-medlemmene. Likeledes var valg mellom kvantitativ og kvalitativ brukerundersøkelse noe som engasjerte to av foreldrene, fordi de holder på med det i jobbsammenheng. Også her ble det valgt en løsning som de ansatte ønsket. Som tidligere nevnt tok Marit opp en sak om endrede garderobeforhold på en avdeling som fikk stor oppmerksomhet.

Under møtet i Solberget barnehage var foreldrene ivrige når man i møtet kom til eventuelt-posten. Da var det spørsmål om overflytting av barn samt fotografering. Foreldre og ansatte var tydelig uenige om portrettfotografering, men det ble ikke konkludert. I stedet skiftet styrer tema. Ingen av foreldrene protesterte. Silje sier i intervju: ”Det er litt opp til foreldre som sitter i brukerråd å si: ”Hallo, den saken mener jeg bør konkluderes og ikke bare avfeies”.

Sigurd uttaler: ”På en slik viktig ting bør alle foreldre få muligheten til å komme med innspill. Jeg følte at det var bestemt”. Styret på sin side forklarer hendelsen slik: ”Konklusjon var tatt på foreldremøte, og der ble det gjort ved avstemning. Det var medbestemmelse i videste forstand. Derfor ble det et ganske kort punkt”. En detaljert gjennomgang av en medarbeiderundersøkelse vakte reaksjoner fra både ansatte og foreldre i intervju. Men på møtet ble det ikke kommentert. En av de ansatte, Stella sier i intervju: ”Det hadde vært nok med et skriv. Det var unødvendig”. Sigurd uttaler: ”Jeg ble litt utålmodig når vi skulle gå gjennom detaljer og hvert punkt i en hel undersøkelse. Slike ting kan være et sammendrag/resymé og så kan vi heller tenke fremover, hva bruker vi det til”. Solveig har følgende kommentar: ”Målsetningen med å gå igjennom den er å gi dem et bilde av hvor stemningen i vår barnehage ligger”.

”Jeg føler at det litt for ofte er informasjon som kommer. Når man har et møte sitter det i meg at det skal være mål og hensikt med møtet og så skal vi finne ut hva gjør vi etter møtet, hvordan gjør vi det og hvem gjør det. Der har vi mye å gå på. Det blir mer info. Nå sist brukte vi mye tid på oppsummering av ting som har vært. Vi burde vært mer konkrete med tanke på gjøremål fremover. Få det spikret. Det skulle vært mer effektivt”.

Slik uttaler en av foreldrene og fortsetter: ”Det blir mye generell info fra kommune, tall fra kommunale.. For å sette det litt på spissen er jeg ikke så interessert i det. Jeg er opptatt av at bhg drives sunt og godt. Jeg trenger ikke detaljer om det er lønnskostnader eller sykefravær”.

Det er mange uttalelser fra foreldrene som viser deres fokus. Her kommer Sigurd med et eksempel:

”Jeg tror foreldre stort sett er fornøyd. Det var en del saker for en stund siden fordi barna var så lite på tur. Nå har de satt det i system og der fikk vi medvirkning. Annenhver uke med to påfølgende dager. Kjempebra. Det var en periode med mange avlysninger av turer grunnet sykdom. De må jo ha sikkerhet. Barnehagen var profesjonell og tok tak og satte det i system. Det står i ukeplan på innspill fra foreldre, med turmål”.

”Er det slike konkrete ting dere ønsker størst medvirkning på”?

”Ja, konkret. Pengebruk og budsjett er egentlig likegyldig for meg. Det er hva barnet mitt og øvrige barn merker. Det konkrete og hverdagen betyr mest for oss. Fremtidsplaner om ti år er ikke viktig for oss”.

Bruk av foreldrekonto var en sak i Haretoppen barnehage. Her var det et beløp som egentlig var satt av til uteområdet, men dette hadde barnehagen fått midler til fra kommunen. Styret spurte om pengene i stedet kunne brukes til turer. Foreldrene syntes ikke det var noe problem å betale for turer, men de lyttet til personalets argumenter og styrers forslag ble vedtatt.

4.3.5 Oppsummering

Alle foreldrene forteller om konkrete saker hvor de som representanter i SU/brukerutvalg har hatt innflytelse. De uttrykker at de opplever å ha reell medvirkning. Imidlertid påpeker flere av foreldrene også at de ikke får gjennomslag for alt, men at de har forståelse for det. En far uttaler at han synes foreldrene har mest innflytelse på små saker. En annen far påpeker at styrer forbereder og presenterer sakene. Flere av de ansatte uttaler at de synes foreldrene har reell medvirkning og viser til konkrete eksempler, men enkelte ansatte har en oppfatning av at barnehagen legger føringer og i noen grad har tatt avgjørelser før sakene tas opp i SU. De kritiske ansatte fremhever at styrer og personale har store muligheter for å forberede seg så godt, at det er vanskelig for foreldrene å komme med motargumenter. Noen foreldre og flere ansatte synes det er mye informasjon på møtene, som med fordel kunne vært komprimert. Foreldreengasjementet er i følge mine data størst i konkrete saker, som har direkte innvirkning på barnas og foreldrenes hverdag. Foreldrene uttrykker at de har tillit til personalet, som de begrunner i de ansattes profesjonskunnskap og erfaring. Uttalelser fra styrerne tyder på at de med bakgrunn i barnehagens eierform har ulikt syn på foreldredeltakelse.

Styrers måte å ta imot innspill fra foreldrene oppleves som viktig for foreldrerepresentantene. De fleste sier i intervju at de er fornøyd og roser styreren, men to foreldre har tidligere hatt negative opplevelser som de forteller om.

Kapittel 5. Drøfting

Jeg vil i dette kapittel drøfte resultatene og sammenholde dem med temaene fra teoridelen min for å kunne svare på *Hvordan foreldre og personale opplever at foreldre har medvirkning i samarbeidsutvalget/brukerrådet i barnehagen*. Jeg kommer også til å drøfte i forhold til underspørsmålene til problemstillingen. Jeg har valgt å drøfte i samme inndeling som i resultatdelen og samtidig trekke inn teoretiske perspektiver fra teoridelen min. I oppgaven har jeg særlig lagt vekt på *makt* med vekt på modellmakt. Dette er et begrep hvor en deltaker i kraft av sin posisjon og rolle overbeviser og overfører sine meninger til øvrige deltakere. *Likeverdighet* er en viktig parameter ved oppheving av modellmakt, mens *tillit* er essensielt i forholdet mellom partene, samtidig som det kan bidra til skjev maktfordeling. Jeg vil også ha fokus på *deltaker- og brukerperspektiv*. Her kommer styrers innstilling til foreldrene i fokus. Det vil grunnet oppgavens omfang ikke være mulig å gå i dybden på alle uttalelsene fra resultatdelen. Det er min oppfatning at flere av utsagnene er så tydelige at de tåler å stå ukommenterte.

5.1 Forståelse av begrepet foreldremedvirkning

Mine funn viser at alle styrerne yrer ønske om at foreldrene skal informeres, få lov å uttale seg og bli hørt, men ikke nødvendigvis få gjennomslag. De forteller at de tar hensyn til foreldrenes ytringer i SU/brukerråd. De ansatte har omtrent samme mening, og legger vekt på at foreldrene skal få et innblikk i barnehagen, mens innflytelse vektlegges i mindre grad. Dette illustrerer hvor ulikt vi kan oppfatte begrepet medvirkning og hvor viktig det er å avklare forventninger rundt begrepet. Lovtekstens formulering om at samarbeidsutvalget skal være et "rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ" (Barnehageloven, 2005) støttes av personalets uttalelser. Moltu (2005) problematiserer medvirkningsbegrepet ved å uttale at det i noen tilfeller er tale om likeverdige parter, mens det andre ganger er et avgrenset handlingsrom fastsatt av arbeidsgiver. Mine funn underbygger i stor grad at barnehagen ved styrer bestemmer handlingsrommet, både ved hjelp av rutiner rundt møtenes utforming og ved presentasjon av sakene. Dette vil jeg vise under de neste punktene i drøftingen.

Foreldrene bruker med ordene "påvirke" og "bestemme" andre og sterkere begreper enn personalet for å beskrive foreldremedvirkning. Underspørsmålet *Har foreldre og personale lik oppfatning av begrepet medvirkning?*, kan hermed besvares benektende. Dette viser at foreldrene kanskje har en større tro på sin mulighet til medvirkning enn personalet. Samtidig tyder det på at begrepet ikke er diskutert i plenum på SU-møtene. En avklaring vil være gunstig for å få et felles utgangspunkt for arbeidet i SU/brukerråd.

5.2 Rutiner

Det kan se ut som om foreldrerepresentantene i min studie ikke utgjør et gjennomsnitt av foreldregruppen i den enkelte barnehage. 6 av 10 foreldre har universitetsutdannelse og alle er etnisk norske. De som velges inn, uttaler at de er spesielt interesserte og har et ekstra engasjement for stedet hvor barna deres oppholder seg store deler av tiden sin. Disse foreldre uttrykker at de i stor grad er positive til barnehagen, men ønsker å vite mer om hva som foregår, hvordan personalet tenker og de ønsker å kunne påvirke hverdagen i noen grad. Det ser ut som om mine foreldreinformanter kan klassifiseres i gruppen ”alminnelige, gode foreldre”, som i stor grad har sammenfallende meninger som de ansatte angående oppdragelse og drift av barnehagen. Barnehagepersonalet og foreldrerepresentantene forstår hverandre og har relativt like meninger fordi de har ganske lik sosial bakgrunn. Styrer Solveig uttaler i avsnitt 4.2.5 at foreldrerepresentantenes meninger er som gjennomsnittet av brukerne. Dette kan tyde på at styrerne ikke har reflektert over sammensetningen av foreldrerepresentantene. Alle styrerne påpeker dog at de er oppmerksomme på at foreldrene i liten grad innhenter synspunkter fra resten av foreldregruppen (jfr. avsnitt 4.2.5). Det er fra 60 til 145 barn i barnehagene og det er to til fire foreldre som representerer foreldregruppene. Det er dermed en liten del av foreldrene som er representert i SU/brukerråd.

Jeg ønsker i dette avsnittet å redegjøre for underspørsmålet *Hvilke rutiner har barnehagen for møtene i SU/brukerråd?*. Jeg vil spesielt drøfte dette i forhold til maktaspektet og begrepet modellmakt hos Bråten (2004). Tidligere var det i barnehageloven mer spesifikke retningslinjer vedrørende samarbeidsutvalgene. I 2005 ble disse redusert for å gi den enkelte barnehage større mulighet for å tilrettelegge ut fra egne behov. Melkeveien barnehage forholder seg i stor grad til tidligere regler og opprettholder blant annet to representanter og SU-leder som møteleder. Samlet sett virker det som om styrerne har bestemt antall representanter og form på møtene.

Funnene som omhandler valg av representanter, utforming av saksliste og referat (avsnitt 4.2.3 og 4.2.6) viser at møtene i SU/brukerråd i stor grad er preget av innarbeidede rutiner. Styrerne har gjennom tiden opparbeidet seg systemer som de synes fungerer tilfredsstillende og dermed ikke stiller spørsmål ved. Ansatte og foreldre har ikke den samme fartstiden i SU/brukerråd, og stiller seg i større grad kritiske til dagens ordninger. Styrer Hanne i Haretoppen barnehage er mest åpen for endring av rutiner, og hun er samtidig den som har kortest erfaring som styrer. Dette er sammenfallende med funnene til Bjørngaard (1995) som viser at eldre barnehager med stabilt personale har mindre endringsvilje.

Funnene mine viser at foreldrene informeres i ulik grad og på ulik måte om arbeidsoppgaver og forventninger i SU/brukerråd (avsnitt 4.2.2). En tydeligere informasjon om arbeidet og saker som passer i SU/brukerråd ser ut til å kunne være nyttig. I tillegg vil en mer åpen diskusjon mellom deltakerne kunne bringe inn nye tanker hos styrer for hvordan slike møter kan gjennomføres.

Foreldrerepresentantene innhenter i liten grad synspunkter fra resten av foreldregruppen. Flere uttalelser tyder på, at de antar at resten av foreldrene har samme oppfatning som de selv (avsnitt 4.2.5). Flere foreldre gir uttrykk for at de ønsker mulighet til kontakt via mail og å gjøre seg mer synlige og kjent blant øvrige foreldre. Kvistad og Søbstad (2005) legger ansvaret for motivasjon av foreldrene på personalet. I dette legger jeg også ansvar for tilrettelegging av forhold slik at foreldre får muligheten til å få informasjon og dermed medvirkning. Representantene i Melkeveien har erfaring med en styrer som utfører alle formidlingsoppgaver overfor foreldregruppen. Her kommer ikke representantene med forslag til økt egeninnsats. En far ønsker derimot at styrer skal referere saker fra SU-møtene på foreldremøter. Når styrer legger alt til rette for foreldrene slik at det kreves bare et minimum av innsats, vil hun anspore foreldrene til å opptre passivt. Når foreldrene vet at sakspapirene blir gjennomgått i detalj, er det ingen grunn til å forberede seg noe særlig. Hvis styrer i stedet stilte krav og med tydelighet viste at hun forventet aktiv deltakelse, ville foreldrene sannsynligvis vise større initiativ. Glaser (2009) bruker begrepet empowerment eller myndiggjøring som handler om å mobilisere og styrke folks egne krefter. Begrepet brukes for å oppnå at brukere av tjenester skal få større innflytelse på sin egen hverdag.

I alle barnehagene er det styrer som vurderer behovet for antall møter. I Melkeveien barnehage hvor det kun er to SU-møter i året, vil det meste av møtene fylles med årsplan og budsjett samt informasjon fra styrer om tilstanden i barnehagen. Foreldrene vil ikke få tilgang til alle saker, og noen vil være "gamle" og mindre aktuelle og vil derfor refereres som infosaker. I Haretoppen og Solbakken barnehage er det flere møter pr. år enn i Melkeveien. Dette tyder på at hyppigere møter gjør at foreldre får mulighet til å bli bedre kjent og tryggere på hverandre. De vil dermed lettere kunne ta opp også konfliktfylte og vanskelige ting. Det blir mulig å gå igjennom flere saker og sakene vil ha større aktualitet. Det vil også være mulig å følge en sak gjennom flere møter. Flere saker vil kunne gi større anledning til medvirkning for foreldrene. Bråten (2004) uttaler at modellmakt kan oppheves hvis begge deltakerperspektiver får slippe til. Dette viser at større likeverdighet kan oppnås ved å øke møtefrekvensen.

På møtene (avsnitt 4.2.7) viser det seg at styrerne har desidert mest taletid. Dette skyldes for en stor del at de leder møtene og presenterer sakene. Alle styrerne er godt forberedt og har førstehåndskjennskap til sakene som legges frem. Styrerne vil ha mulighet for å presentere den informasjon de ønsker, og derved kunne kontrollere premissene som danner grunnlag for diskusjonene på møtene. Dette fenomenet omtaler Bråten (2004) og konkluderer med at den modellsterkeste parten vanligvis vil få gjennomslag for sine ønsker. Foreldrene vil godta styrers argumenter som støttes av de ansatte, og dermed vil foreldrene innordne seg styrers perspektiv. Han kaller dialoger som foregår under slike premisser for skindialoger, og mener med dette at synspunkter som ikke passer med ledelsens perspektiver, blir forkastet. Eksempelene med budsjettforslag og årsplan (avsnitt 4.2.7.2) viser at foreldrene ikke har store muligheter for å påvirke i saker som allerede er godt gjennomarbeidet fra barnehagens side. To foreldre kritiserer styrer Solveigs måte å ta imot innspill fra foreldrene (avsnitt 4.3.3). De forteller at styrer enkelte ganger ikke er åpen for innspill hvor hun ikke er enig.

Bråten (2000) bruker begrepet modellmakt for å illustrere hvordan modellsterke ledere ved å ha forberedt saker og velge ut ønsket informasjon kan overbevise modellsvake deltakere. Over tid kan også ledelsens tanker bli oppfattet som enegyldige og inkorporeres hos deltakerne. Han poengterer at modellmakt også opptrer der ledere i utgangspunktet ikke ønsker makt. Dette kan illustreres med styrer Hannes detaljerte gjennomgang av årsplan (avsnitt 4.2.7.2), hvor hun samtidig forklarer barnehagens grunnsyn. Styrer vil etter hvert kunne få foreldrene med på tankegangen rundt barnehagens filosofi, og de vil i større eller mindre grad tilegne seg samme tankegang, som de vil kunne oppfatte som den ”riktige” måten å drive barnehage på. Siden foreldrene ikke har noe sammenligningsgrunnlag, vil det være ganske enkelt å overbevise dem. Det kom i intervjuene frem at alle foreldrerepresentantene mente at deres barnehage var en av de beste barnehagene i området.

Foreldrene uttaler at de har tillit til de ansatte som kjenner hverdagen i barnehagen. En far legger vekt på de ansattes kompetanse og uttaler at det er personalet som ”kan” barnehage (avsnitt 4.2.7.3). Holthe (2003) omtaler barnehagepersonalets profesjonskunnskap, som legger føringer for både tanker og praksis. Disse perspektivene vil oppfattes som gitte sannheter av de ansatte og vil videreformidles til foreldrene i større eller mindre grad. Slik vil det kunne utøves modellmakt (Bråten, 2000). Løgstrup (2000) uttaler at det er naturlig for mennesker å møte hverandre med tillit, men at det i et tillitsforhold også ligger et element av makt. Representantene i SU/brukerråd vil i større grad enn andre foreldre bli eksponert for personalets profesjonskunnskap. For å kunne oppheve modellmakt må det legges til rette for

at deltakerne kan bringe inn kunnskap fra egne erfaringsområder, uttaler Bråten (2004). Foreldrene i mitt materiale relaterer i intervju mye til egne erfaringer fra både hjem og arbeidssituasjon. Flere av foreldrene trekker også inn egne erfaringer når de kommer med innspill på møtene. Slik vil aktive foreldre kunne bidra med kunnskap som vil utvide perspektivet i sakene og dermed vil modellmakten kunne oppheves.

Styrerne vektlegger en uformell tone på møtene, for å gjøre situasjonen tryggere for foreldrene (avsnitt 4.2.7.3). For å involvere foreldrene velger styrerne ulike fremgangsmåter. Mette informerer og konkluderer, men inviterer i liten grad foreldrene til å komme med innspill. Dette betegner Østrem (2006) som et *brukerperspektiv*, hvor styrer ser foreldrene som brukere som skal ha tilfredsstillt sine behov. Foreldrene blir i større grad tilskuere enn deltakere. Hanne har en inviterende stil som oppfordrer foreldrene til å komme med innspill. Solveig har også en inviterende stil, men hun utfordrer i tillegg ved å komme med bastante uttalelser, som hun deretter ber om innspill til. Disse teknikkene vil jeg gruppere under det som Østrem (2006) kaller *deltakerperspektiv*. Med dette mener hun at foreldre og personale i fellesskap kan diskutere seg frem til nye erkjennelser. Østrem (2006) legger mest vekt på at personalet gjennom innspill fra foreldrene kan få nye perspektiver og dermed utvikle større og bredere forståelse. Samtidig påpeker hun at det er krevende for personalet å involvere foreldrene, fordi dialogen vil bringe frem meningsforskjeller og interessekonflikter.

5.3 Erfaringer

Underspørsmålet *Hvilke konkrete erfaringer med medvirkning gir foreldre og personale uttrykk for?*, vil jeg besvare i dette avsnitt. Alle foreldrene uttaler at de opplever at det tas hensyn til deres meninger. I tillegg forteller alle om konkrete saker, hvor de har hatt innflytelse i SU/brukerråd. Dette gjør at de opplever å ha reell medvirkning. Samtidig er det flere uttalelser som viser at innflytelsen oppleves som begrenset.

Materialet mitt viser at deltakerne har tillit til hverandre som gruppe. De ansatte roser foreldreengasjementet i SU/brukerråd, men en ansatt i Solberget synes foreldrene er for forsiktige og redde for å sære (avsnitt 4.3.1). Foreldrene har flere uttalelser som viser, at de verdsetter og vektlegger de ansattes kunnskap og erfaring. Denne tilliten kan skyldes respekten for profesjonskunnskap som Holthe (2003) omtaler, men det vil også være sannsynlig at foreldrene vektlegger personalets daglige tilstedeværelse i barnehagen, som gir dem førstehåndskjennskap til barna og forholdene i barnehagen. Foreldrene har også tillit til styrerne i møtesituasjonen, men enkelte foreldre har hatt opplevelser som har farget deres

oppfattelse. At begge parter har tillit til hverandre er avgjørende for et godt samarbeid. Løgstrup (2000) forklarer at tillit er noe alle mennesker i utgangspunktet har til hverandre, men et tillitsforhold bygges opp over tid. Når en styrer oppfattes negativt av foreldrene vil tilliten svekkes og det vil kunne ta tid å gjenopprette et godt tillitsforhold. Når styrer Mette umiddelbart tar tak i saken som en av foreldrene bringer opp om garderobeforholdene på en avdeling (avsnitt 4.3.3), viser hun tillit overfor foreldrenes perspektiver og tillitsforholdet mellom partene vil øke.

Berit Moltu (2005) viser i sin artikkel til funn fra arbeidslivet hvor hun ser at forholdet mellom ledelse og ansatte gir ulike utslag. Mistillit forsterket interessekonflikter, mens åpenhet og tillit ga forventninger om økt interessefellesskap. I materialet mitt er det ikke tegn til interessekonflikter, og det hadde jeg heller ikke ventet. Foreldre og ansatte har som felles mål og interesse å skape best mulige forhold for barna i barnehagen. At noen av foreldrene i min studie er kritiske, kan være reelt, men siden disse foreldrene kommer fra Solberget barnehage, kan det også skyldes at de har mange møter årlig og derfor har flere møter å vise til. Bråten (2004) uttaler at man gjennom dialog hvor begge deltakerperspektiver får komme frem, vil oppnå at innsikten i ensidig definerte spørsmål vil øke. Dermed vil også likeverdigheten øke i foreldrenes favør. Jo mer man involveres, jo mer innsyn får man og jo mer ønsker man å medvirke. I de andre barnehagene som har færre møter er det ingen kritiske røster fra foreldrene. Mette får derimot mye skryt for å være åpen for innspill fra foreldrene (avsnitt 4.3.3). Her er begge foreldrene på sitt første møte i SU og generaliserer til andre møteplasser med styrer. Mette forteller at hun kjenner alle foreldrene, mens Solveig forteller at hun har et mer distansert forhold til foreldrene. Hanne fikk også positive tilbakemeldinger fra "sine" foreldre. Dette kan tyde på at foreldre i mindre barnehager i større grad føler at de kjenner styreren og dette igjen medfører et mer personlig og positivt syn på styreren.

Styrer Mette uttaler at hun er bevisst på at maktforholdet mellom foreldre og ansatte er asymmetrisk (avsnitt 4.3.1). På styremøter vil ledelsen utgjøre den modellsterke parten, i følge Bråten (2004). I alle deltakergruppene har en eller flere personer en følelse av *ulik maktfordeling*. De ansatte trekker frem ulike aspekter hvor også ulikt maktforhold er en viktig faktor. Det nevnes av Hilde, som har erfaring med flere styrere, at styrers personlighet er avgjørende for foreldrenes mulighet til medvirkning. Bergem (2000) tar opp ulike faktorer som har betydning for makt, blant annet leders karismatiske utstråling. En person med utstråling vil ha større mulighet for å påvirke og derved forskyve maktforholdet. Dette vil ikke

nødvendigvis oppleves negativt av motparten, fordi lederen i kraft av sin personlighet vil kunne overbevise og bergta tilhørerne sine.

I Solberget barnehage uttaler styrer at hun har tanker om hva som er best, når det gjelder beslutninger i saker hun har forberedt. En ansatt bekrefter dette, og en annen forteller at sakene er gjennomarbeidet før møtet. Disse uttalelsene (avsnitt 4.3.1) viser at personalet har diskutert igjennom sakene før møtet og har dannet seg en felles oppfatning. De ansatte i Solberget opplyste i intervju at de hadde en følelse av å være invitert for å støtte styrer i sakene. Imidlertid uttaler både styrer og en ansatt at beslutningene ikke er tatt før møtet, fordi foreldrene alltid kommer med innspill som tilfører nye aspekter til sakene. Berit Moltu (2005) viser til forskning rundt medvirkning i næringslivet. Her trekker hun frem *likeverdighet* som essensielt for å kunne kalle samarbeid for virkelig medvirkning. Hvis en av partene har en følelse av at ting allerede er avgjort vil det *ikke være tale om likeverdighet*. Det vil i stedet kunne betegnes som et avgrenset handlingsrom fastsatt av arbeidsgiver. Situasjonen i næringslivet, hvor arbeidsgiver og ansatte kan ha et anstrengt forhold grunnet ledelsens ønske om profitt, blir en annen enn i barnehagen, hvor ansatte og foreldre har et felles ønske om et best mulig barnehage tilbud for barna. Samtidig kan samarbeidsutvalget til en viss grad kalles et barnehage styre, så det kan forventes likhetstrekk på noen områder.

Når styrer og til dels personalet har lagt premissene for møtet og sakene, kan det være vanskelig for foreldrene å komme igjennom med sine argumenter. I mitt materiale uttaler foreldrene i stor grad at de føler at de har medvirkning og at deres stemmer blir hørt. Alle forteller om konkrete saker, som er endret som følge av foreldrerepresentantenes innspill i SU/brukerråd. Når foreldrene opplever resultater som følge av sine innspill, vil de sitte igjen med en følelse av at medvirkning har en effekt.

Jeg har tatt med eksempler som viser at foreldrene viser størst engasjement i saker som vedrører barna og deres hverdag i barnehagen (jfr. avsnitt 4.3.4). I Melkeveien var økning av turbudsjett et tema som ble diskutert. På Haretoppen var også turpenger en sak, hvor styrer foreslo å bruke foreldrekontoen til betaling av turer. Dette var satt opp som et punkt på sakslisten, men uten noen utdypende forklaring. Det kom ikke andre innspill til endret bruk enn fra styrer, og hennes forslag ble vedtatt, selv om foreldrene i utgangspunktet ikke var enige. Bråten (2004) forklarer dette med at den modellsterke parten forbereder saken og dermed legger premissene. Den modellsvake parten vil godta argumentene og slik vil den modellsterke parten få økt makt. Ved å la foreldrene i Haretoppen barnehage presentere saken

med foreldrekonto ville de engasjert seg i større grad og det ville kanskje ha kommet flere innspill til diskusjonen rundt endret bruk.

Foreldrene i Solberget barnehage var aktive under hele møtet, men ble spesielt engasjerte under eventuelt-posten, hvor de selv tok opp saker. Foreldrene kom i intervju med kritiske kommentarer til styrers håndtering av saken, hvor hun skiftet tema i stedet for å avslutte. Det kom også kritiske bemerkninger fra både foreldre og ansatte til saken om medarbeiderundersøkelsen, som var en informasjonssak. Dette viser tydelig at deltakerne ønsker konkrete saker hvor de kan få uttale seg og påvirke beslutningsprosessen, fremfor informasjonssaker hvor de ikke har noen påvirkningsmuligheter.

Materialet mitt viser at fedrene i større grad enn mødrene er aktive på møtene og stiller kritiske spørsmål på intervjuene. Dette kan være en tilfeldighet, men det er også naturlig at menn stiller flere spørsmål ved et kvinnedominert miljø som barnehagen stadig er, enn kvinner gjør. Derfor vil jeg si meg enig med en av fedrene som ønsker å tilstrebe en lik kjønnsfordeling blant foreldrerepresentantene.

5.4 Oppsummering

Som en oppsummering av alle funnene viser materialet mitt tendenser til skjev maktfordeling. Styrene ser i liten grad ut til å være oppmerksomme på at fastlagte rutiner kan hindre foreldrenes mulighet til å medvirke på optimale måter.

Det er i den enkelte barnehage fastlagte rammer for antall foreldrerepresentanter og antall møter pr. år. Det er i liten grad klare retningslinjer for representantenes oppgaver og lite avklaring av forventninger om medvirkning i SU/brukerråd, og det virker som om styrerne vegrer seg for å stille krav til foreldrene angående forberedelse til møtene. Sakslisten deles kun ut til deltakerne, og referatet når ikke ut til alle foreldre. Det er opp til den enkelte representant å skape kontakt med øvrige foreldre, og det er ingen tradisjon for at foreldrerepresentantene deltar i utforming av saksliste.

Alle disse punktene gir indikasjoner på at styrerne i stor grad har et brukerperspektiv (Østrem, 2006), når det gjelder rammene for møtene. Denne innstillingen kan skyldes at styrerne har et ønske om å kreve minst mulig innsats av foreldrene, fordi de har en travel hverdag. Lyngvær (2008) viser til eksempler i skolen, hvor lærerne ikke ønsker foreldresamarbeid rundt pedagogisk og faglig praksis. Det kan med en slik vinkling være viktig å være åpen for, at enkelte styrere ikke ønsker å involvere foreldrene i stor grad. Noen styrere kan være fornøyd

med tingenes tilstand og har derfor ikke noe ønske om større grad av medvirkning fra foreldrenes side. I barnehagene har foreldre og ansatte daglig kontakt. Foreldrene vil derfor ha større innsikt i hverdagen og en tettere dialog med de ansatte enn foreldre til skolebarn. Følgelig vil det utvikles større forståelse mellom partene i barnehagen enn i skolen. Steinar som er ansatt i Solberget barnehage uttaler at foreldrene ikke har anledning til å medvirke på strukturen i barnehagehverdagen (avsnitt 3.4.1). Dette kan tyde på at barnehagene ikke ønsker medvirkning på alle områder. Samtidig forteller foreldrene i Solberget barnehage at de har hatt innflytelse på organisering av turdager (avsnitt 3.4.4), og dette er jo en del av strukturen i barnehagehverdagen.

Underspørsmålet *Hva skal til for at foreldre skal oppleve reell medvirkning i SU/brukerråd?*, vil jeg komme med forslag til her. Større grad av foreldremedvirkning ved utarbeiding av rutiner vil kunne bidra til mer medvirkning i saksbehandlingen. Ved å invitere foreldrerepresentantene til å delta i diskusjoner om form og innhold samt forventninger til møtene, kan det åpne opp for nye måter å gjennomføre møtene på. Det vil også være naturlig å diskutere antallet av årlige møter og antall representanter. Motivasjonen til representantene vil antakelig stige, fordi de vil oppleve seg som mer likeverdige deltakere. Likeledes kan det diskuteres og legges til rette for at hele foreldregruppen får mulighet til å komme med innspill til sakslisten via foreldrerepresentantene.

Brukerperspektivet fra kategorien rutiner vil også påvirke foreldrenes mulighet til medvirkning som jeg har beskrevet under erfaringer (avsnitt 5.3). Antall møter og antall representanter vil være en viktig faktor for opplevelsen av medvirkning. Likeledes vil det være av stor betydning om sakslisten utarbeides av barnehagens personale alene eller om det skjer i samarbeid med foreldrerepresentantene. Det er også viktig å diskutere styrers rolle i SU/brukerråd. Er det nødvendig at hun presenterer alle sakene, eller kan dette arbeidet i større grad delegeres til ansatte- og foreldrerepresentantene? Her må sakenes innhold naturligvis vurderes, så foreldre kan presentere saker brakt inn fra foreldre, og ansatte fronter saker fra barnehagen. Slik vil taletiden bli mer fordelt mellom deltakerne og kunne skape større likeverdighet og motivasjon. Malmo og Stemshaug (2002) påpeker at forholdet mellom foreldre og ansatte alltid vil være asymmetrisk, når det dreier seg om saker i barnehagen hvor personalet har et profesjonelt ansvar. Styrer Mette uttaler at SU er et organ for foreldre, ansatte og eier (avsnitt 4.3.1), og dette mener jeg adresserer større involvering av disse gruppene og en tilsvarende nedtoning av styrers ansvar for presentasjon av saker.

Barnehagens størrelse legger premisser for hvor godt styrer kjenner foreldrene. Å ha et personlig forhold til styreren ser ut til å gi større trygghet hos foreldrerepresentantene. Men det er samtidig en fare for lettere å godta forklaringer fordi man har sympati for og tillit til styrer.

Maktforholdet er essensielt. Styrer vil i kraft av sin lederposisjon ha størst makt. Når hun i tillegg er møteleder og har forberedt og presenterer alle saker, blir maktforholdet asymmetrisk. Styrers lederstil blir her avgjørende for graden av foreldremedvirkning. En styrer som bruker en inviterende eller utfordrende stil vil ha et ønske om å involvere foreldrene, mens en styrer som stort sett informerer ikke åpner for innspill i samme grad. Da kreves det at foreldrene selv tar initiativ. Det kom av materialet frem at styrerne har stor påvirkningskraft og utøver makt, til tross for uttalelser om at de ikke ønsker det. Her viser jeg til styrer Hanne og hennes presentasjon av saken om foreldrekonto samt gjennomgang av årsplan.

Kapittel 6. Avslutning

Arbeidet med denne oppgaven har vært svært lærerikt, og utbyttet har vært særlig stort fordi jeg har fått muligheten til å sammenligne tre ulike barnehager. Jeg har sett mange tegn til god praksis, men også flere områder med muligheter for forbedring. Samarbeid mellom foreldre og personale vil alltid være en utfordring og slik vil man alltid være underveis mot bedre løsninger.

Foreldrene i barnehagene som materialet omfatter, er i hovedsak fornøyd med sin mulighet for å medvirke i SU/brukerråd. Samtidig har de flere forslag til forbedringer som vil sikre hele foreldregruppen større mulighet for medvirkning i SU/brukerråd.

Personalet har også en opplevelse av at foreldrene har medvirkning, selv om flere påpeker at mulighetene for medvirkning er begrenset grunnet personalets grundige forberedelse av sakene.

Deltakerne i SU/brukerråd har ulik forståelse av begrepet foreldremedvirkning. Dette er essensielt for oppgaven. Så lenge deltakerne ikke har samme oppfatning av hvilket mandat foreldrene skal ha, vil det være rom for uoverensstemmelser mellom partene.

Mine funn avslører tendenser til forskjeller grunnet blant annet alder på barnehagen. Det kan synes som om en styrer som har lang fartstid i en barnehage har funnet en form på møtene som hun synes fungerer godt. Det er dette Bjørngaard (1995) omtaler som *rutinalisering*. Da kan det være vanskeligere å få gjennomført endringer enn i barnehager med en fersk styrer eller i en ny barnehage. Det er også tendenser til at store barnehager gir større avstand mellom styrer og foreldre. Styrer er mindre synlig i hverdagen og dette vil sannsynligvis gi foreldre et mer distansert forhold til styreren. Dette kan resultere i at det oppleves vanskeligere å ta opp saker. Det er tendenser til større foreldremedvirkning i kommunale barnehager sett i forhold til private og dette står i motsetning til tidligere forskning (Bjørngaard, 1995). Det finnes mange ulike private barnehager, og den barnehagen jeg valgte, har kanskje grunnet sin profil som bedriftsbarnehage et større brukerperspektiv enn mange andre private barnehager. Det som i materialet ser ut til å ha størst innvirkning på foreldremedvirkning er deltakerne i SU/brukerråd, og spesielt styreren. Hvilket syn styreren har på foreldrene som deltakere eller brukere vil igjen påvirke hvor villig styreren er til å involvere foreldrene, om hun ønsker å stille krav til foreldrene eller om hun ønsker å skåne dem. Hvor åpen er hun for innspill og i hvilken grad og på hvilken måte legger hun opp til dette? Ønsker hun primært å samarbeide med representantene, eller legger hun til rette for å involvere hele foreldregruppen? Ønsker

hun full kontroll over sakslisten, eller ønsker hun innspill fra foreldrene? Har hun tillit til at foreldrene forbereder seg til møtene og i hvilken grad betrakter hun foreldrene som likeverdige i gruppen? Er det en fellesskapsfølelse hvor foreldre og personale har et felles mål, eller er det ”oss” mot ”dem”?

Ved å sammenligne med eldre referanser som Bjørngaard (1995) hadde jeg håpet å se en utvikling der foreldremedvirkning hadde fått større innpass i barnehagene. Mine funn viser ikke store endringer i løpet av disse årene. Alle barnehagene har områder der de legger opp til foreldremedvirkning, men på ulik måte. Jeg håper at de ansatte med denne studien får nye innspill til sammen med foreldrerepresentantene å diskutere seg frem til, hva de ønsker å samarbeide om og hvordan samarbeidet skal foregå. Selv om foreldrene er gitt formelle rettigheter, er det styrer i den enkelte barnehagen som må gi foreldrene muligheten til reell medvirkning. Funn fra rapporten ”Alle teller mer” (Østrem m. fl. 2009) viser at mange foreldre ønsker større grad av medvirkning. Dette samsvarer med funn fra materialet mitt hvor foreldrene ønsker større grad av medvirkning og da helst på konkrete saker som påvirker barnas hverdag.

Jeg har i oppgaven hatt fokus på hvordan foreldremedvirkning oppleves av foreldre og ansatte i SU/brukerråd. Mine resultater viser at styrer har en stor rolle og hennes væremåte og fokus har stor betydning for hvordan samarbeidsorganet fungerer. Det ville vært interessant å gå videre med undersøkelser som kan ytterligere kan forklare ulike ledertypers innvirkning på foreldremedvirkning. Her tenker jeg blant annet på bruk av ulike hersketeknikker.

Det ville også vært interessant å følge en barnehage over tid for å se om større bevissthet rundt foreldremedvirkning vil ha noen effekt. Samtidig er det mange områder i barnehagen hvor foreldremedvirkning foregår. Hente- og bringesituasjon er det området som foreldre selv oppfatter som viktigst. Her vil det være mulig å observere samspillet mellom foreldre og ansatte og hvordan profesjonskunnskap oppfattes av partene i hverdagen.

Personalet skal i SU/brukerråd legge til rette for foreldremedvirkning. Målet er for både foreldre og personale et best mulig tilbud for barnet i barnehagen. Som en siste replikk vil jeg trekke frem Silje, som begrunnet sitt engasjement i brukerrådet på følgende måte:

”Jeg ble med fordi jeg har lyst til å ha en påvirkning på det som skjer i barnehagen til barna mine. De er her så mange timer om dagen, at det er veldig viktig for meg at jeg gjør det jeg kan, for at det blir best mulig barnehage”.

Referanseliste

- Arneberg, P. (1995) i Arneberg, P. og Ravn, B. *Mellom hjem og skole*. Oslo: Praxis Forlag
- Bae, B. (2006) i Bae, B., Eide, B., Winger, N. & Kristoffersen, A. E. *Temahefte om barns medvirkning*. Nedlastet 12.06.2010 fra http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Barnehager/Temahefte_om_barns_medvirkning.pdf
- Bergem, T. (2000). *Læreren i etikkens motlys*. Oslo: Ad Notam Gyldendal
- Bjørngaard, J. H. (1995). *Foreldre og barnehage – likeverdige samarbeidspartnere?* Lysaker: Statens institutt for forbruksforskning
- Bourdieu, P. & Thompson, J. B. (1982). *Language and symbolic power*. Cambridge: Polity Press
- Bråten, S. (2000). *Modellmakt og altersentriske spedbarn*. Bergen: Sigma Forlag
- Bråten, S. (2004). *Kommunikasjon og samspill – fra fødsel til alderdom*. Oslo: Universitetsforlaget
- Esmark, K. (2006) i Prieur, A. & Sestoft, C. *Pierre Bourdieu, en introduktion*. København: Hans Reitzels Forlag
- Glaser, V. (2009) i Mørreaunet, S., Glaser, V., Lillemyr, O. F. & Moen, K. H. *Inspirasjon og kvalitet i praksis*. Oslo: Pedagogisk Forum
- Grythe, J. & Midtsundstad, J. H. (2002). *Foreldresamarbeid i barnehagen*. Kristiansand S.: Høyskoleforlaget
- Halse, J. A. & Rasmussen, K. (2007). *Kritiske og krævende foreldre*. Århus: Dansk Pædagogisk Forum Forlaget
- Holthe, V. G. (2003). *Profesjonalisering av barneoppdragelsen* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- Kunnskapsdepartementet (1999-2000). Stortingsmelding 27. *Barnehage til beste for barn og foreldre*. Nedlastet 12.06.2010 fra:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/19992000/stmeld-nr-27-1999-2000-.html?id=133808>

Kunnskapsdepartementet (2005a). *Lov 2005-06-17 nr 64: Lov om barnehager (barnehageloven)* Nedlastet 12.06.2010 fra: <http://www.lovdatab.no/all/nl-20050617-064.html>

Kunnskapsdepartementet (2005b) *Barnehageloven. Med bemerkninger fra Kunnskapsdepartementet.* Nedlastet 12.06.2010 fra: <http://www.handboka.no/Larer/Lover/Barnehagelov/bh02.htm>

Kunnskapsdepartementet (2006). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.* F-4205B

Kunnskapsdepartementet (2009). Stortingsmelding 41, *Kvalitet i barnehagen.* Nedlastet 12.06.2010 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-41-2008-2009-.html?id=563868>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Kvistad, K. & Søbstad, F. (2005). *Kvalitetsarbeid i barnehagen.* Oslo: Cappelen Akademisk Forlag

Løgstrup, K. E. (2000). *Den etiske fordring.* Trondheim: Cappelen

Lyngvær, G. (2008). *Foreldre – lydige funksjonærer eller ressurs i skolen?* Oslo: UiO, masteroppgave i pedagogikk

Malmö og Stenshaug (2002). *Samhandling – veien til kompetanse.* Oslo: N. W. Damm & søn

Moltu, B. (2005). *Kunnskapslegitimering av medvirkning.* Artikkel i "Tidsskrift for arbeidsliv" nr. 3, 2005, side 51-70

NESH (2009). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teknologi.* Nedlastet 12.06.2010 fra: <http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/>

Postholm, M. B. (2005). *Kvalitativ metode.* Oslo: Universitetsforlaget

- Ravn, B. (1995) i Arneberg, P. og Ravn, B. *Mellom hjem og skole*. Oslo: Praxis Forlag
- Repstad, P. (1998). *Mellom nærhet og distanse* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- TNS Gallup (2008). *Tilfredshet med barnehage tilbudet*. Nedlastet 12.06.2010 fra:
<http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Barnehager/Rapporter%20og%20planer/752409619-1-200804971-11.pdf>
- Trondheim kommune (2005). *Retningslinjer for brukerråd*. Nedlastet 12.06.2010 fra:
<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1112336409>
- Østrem, S. (2006). *Dialogen mellom førskolelærer og foreldre*. Nedlastet 12.06.2010 fra:
<http://www-lu.hive.no/ansatte/so/documents/Dialog.pdf>
- Østrem, S. m. fl. (2009). *Alle teller mer*. Nedlastet 12.06.2010 fra:
<http://www.hive.no/getfile.php/filer/Biblioteket/skriftserien/2009/rapp01-2009.pdf>
- Wøhni, A. (2007). *"Virker medvirkning virkelig"*. Evaluering av planmedvirkning i storbyene. Nedlastet 12.06.2010 fra:
<http://www.allgronn.org/virker%20medvirkning%20virkelig.pdf>

Helle Agentoft Eggen
Pedagogisk institutt, NTNU / DMMH
7491 TRONDHEIM

Trondheim 10. februar 2010

Melkeveien barnehage
v/ styrer Mette

**Forespørsel om datainnsamling til mastergradsarbeid med tema
"Foreldresamarbeid i barnehagen".**

Takk for hyggelig samtale og for interessen for arbeidet som jeg skal starte opp med denne våren.

Jeg er utdannet førskolelærer og har fortsatt med fordypning i førskolepedagogikk som munner ut i en masteroppgave. Jeg har tidligere jobbet i barnehage i 3 år og har selv drevet familiebarnehage i 2 år. Før dette jobbet jeg som produktutvikler i næringsmiddelindustrien i 12 år. Jeg er gift og har fem barn.

Førsteamanuensis Marit Hopperstad og førstelektor Vibeke Glaser er begge ansatt ved DMMH og er mine veiledere for prosjektet. Mine planer for tema, problemstilling, metode og datainnsamling er drøftet og støttet av veilederne.

Under datainnsamlingen vil jeg observere et møte i samarbeidsutvalget. Her vil jeg benytte lydopptak i tillegg til notater. Jeg vil forsøke å forstyrre minst mulig under observasjonen. I etterkant av observasjonen ønsker jeg å intervjuer både foreldre og ansatte som deltok på møtet. Disse intervjuene vil ha en varighet på ca. 30 min og jeg ønsker at de så vidt mulig skal foregå i barnehagen. Intervjuene bør gjennomføres 1-2 dager etter møtet i samarbeidsutvalget. I intervjuene vil jeg ha fokus på opplevelsen av samarbeidet.

Alle opplysninger som kommer frem er konfidensielle og vil bli anonymisert. Alle data (lydopptak og observasjonsnotater) vil bli slettet etter at forskningsarbeidet er avsluttet.

Som student setter jeg stor pris på et godt samarbeid med både barnehage og foreldre/foresatte. Alle parter vil bli orientert om arbeidet mitt og hvilke resultater jeg kommer frem til.

Med vennlig hilsen
Helle Agentoft Eggen

Trondheim 10. februar 2010

Til foreldre/foresatte i Melkeveien barnehage

Jeg heter Helle Agentoft Eggen og er førskolelærer. Jeg holder på med en mastergrad i førskolepedagogikk og jeg ønsker å gjennomføre et prosjekt om foreldresamarbeid i barnehagen.

For å innhente den informasjonen jeg trenger, ønsker jeg å observere foreldre/foresatte sammen med personalet i barnehagen under møte i samarbeidsutvalget. Under denne observasjonen vil jeg være passivt til stede og samtidig ta lydopptak. En dag eller to etter observasjonen ønsker jeg å intervju de foreldrene som har deltatt om deres opplevelser av møtet. Dette vil ta ca. 30 minutter og vil foregå i barnehagen når det måtte passe for dere.

I den ferdige rapporten kan det bli aktuelt å sitere utdrag fra intervju og samtaler mellom foreldre og personale og samtidig gi en beskrivelse av situasjonen. Alle opplysninger som kommer frem er konfidensielle og vil bli anonymisert. Alle data (lydopptak og observasjonsnotater) vil bli slettet etter at forskningsarbeidet er avsluttet. Det vil være mulig å trekke seg fra deltakelse på et hvilket som helst tidspunkt.

Som student setter jeg stor pris på et godt samarbeid med både barnehage og foreldre/foresatte. Alle parter vil bli orientert om arbeidet mitt og hvilke resultater jeg kommer frem til.

Med vennlig hilsen

Helle Agentoft Eggen

Hvis dere har spørsmål er dere velkommen til å kontakte meg på telefon eller mail

Intervjuguide for foreldre:

Intervjuet vil dreie seg om din opplevelse av møtet i SU/brukerråd. Alle opplysninger vil bli anonymisert og opptaket vil bli slettet når rapporten er ferdig.

Først trenger jeg litt bakgrunnskunnskap om deg.

1. Hvor gammel er du?
2. Hvor gammelt er barnet ditt / barna dine som går i barnehagen?
3. Hvor lenge har du vært tilknyttet denne barnehagen?
4. Har du flere barn? Hvor mange og alder?
5. Har du erfaring fra andre barnehager?
6. Hvilken utdanning har du?
7. Hvor stor stillingsandel har du? Har du fleksibel arbeidstid?
8. Hvor lenge har du vært medlem av SU/brukerråd? Hvor mange møter har du deltatt på?
9. Kan du fortelle hvorfor du ble med i SU/brukerråd?
10. Hva synes du om SU/brukerråd som organ?
11. Fra regjeringen legges det vekt på at samarbeidsutvalget/ brukerrådet skal sikre foreldrenes rett til medvirkning. Jeg har lyst til å høre hva du legger i begrepet medvirkning.
12. Fikk alle møtedeltakere mulighet til å komme med sine synspunkter? Ble alle hørt?
13. Synes du at du har grunnlag for å diskutere sakene som ble tatt opp på møtet?
14. Opplever du at SU/brukerrådet er et reelt beslutningsorgan, eller er beslutninger tatt før de kommer så langt som til SU/brukerråd?
15. Opplever du at foreldrene har reell medvirkning på møtet?
16. Hvordan går du frem for å få tak i synspunktene til foreldregruppen på barnehagen?
17. Opplever du at det er greit å ta opp vanskelige tema og kritikkverdige forhold i brukerrådet?
18. Hvordan opplever du styrer på møtet? Og de andre ansatte?
19. Hvordan opplever du gjennomføringen av møtet? Også innkalling og referat.
20. Hva skjer etter møtet? Hvordan videreformidles sakene til foreldre og ansatte?
21. Ble dette møtet påvirket av at det var en observatør til stede?
Er det noe du har lyst til å si som jeg ikke har spurt om?

Intervjuguide for ansatte:

Intervjuet vil dreie seg om din opplevelse av møtet i samarbeidsutvalget. Alle opplysninger vil bli anonymisert og opptaket vil bli slettet når rapporten er ferdig.

Først trenger jeg litt bakgrunnskunnskap om deg.

Kjønn

1. Hvor gammel er du?
2. Hvor lenge har du vært ansatt på denne barnehagen?
3. Har du erfaring fra andre barnehager / andre yrker?
4. Hvilken utdanning har du?
5. Hvordan vil du beskrive foreldrenes engasjement i forhold til barnehagen?
6. Hvor lenge har du vært med i samarbeidsutvalget? (gjelder ikke styrer)
7. Kan du fortelle meg hvorfor du ble med i SU? (gjelder ikke styrer)
8. Hva synes du om SU som organ?
9. Hva synes du om foreldrenes deltakelse i SU? Har du inntrykk av at de taler på vegne av hele foreldregruppen? Tilrettelegging fra bhg?
10. Fra regjeringen legges det vekt på at samarbeidsutvalget skal sikre foreldrenes rett til medvirkning. Jeg har lyst til å høre hva du legger i begrepet medvirkning.
11. Synes du alle møtedeltakere fikk komme frem med sine synspunkter på møtet?
12. Hvordan oppfatter du foreldrenes kunnskap om temaene som ble tatt opp? Info på forhånd?
13. Opplever du at SU er et reelt beslutningsorgan, eller er beslutninger tatt før de kommer så langt som til SU?
14. Hvordan opplever du gjennomføringen av møtet? Også innkalling og referat.
15. Hva skjer etter møtet? Hvordan videreformidles sakene til foreldre og ansatte?
16. Ble dette SU-møtet påvirket av at det var en observatør til stede?

Takk for at du ville delta i undersøkelsen.